

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Үнэхэр аратыгъэх

кІэми ащ фэдэ амал зэра-
ратыщтыр министрэм кы-
Іуагъ.

Нэужым АР-м и Президенту Тхьаклушынэ Аслъан милицием и Мафэклэ кызээрэ-угбоигъэ къулыкъушIэхэм къафэгушуагъ. Ом изытет емылытыгъэу, эщи мафи ямыIу цыфхэм ярэхъатныгъэ кээзыхъумэрэ милицием икъулыкъушIэхэм IофшIэн мыпсынклIу агъэцаклIэрэм ищыкIлгъэ уасэ зэрэфэшпын фаер кылуагъ. Джащ фэдэу АР-м хэгъэгу kIocI IофхэмкIэ иминистрэу А. Сысоевымрэ ащ игуадзэу А. Чыназырымрэ шытху хэлъу яIофшIэн зэрагъэцаклIэрэмкIэ зэрафэра-зэр къариуагъ.

Ац буйж А. Сисоевым унэм ишлын зыпшгээ дэжыггээ фирмзу ООО «Новое строительство» зыфигорэм ипашзу Мыгу Хызыр ыкхи фирм-эм ипсөөлгээшхэм шытху тхылхэр афиггээшшоаггэх.

Нэужым лентэ плыжыыр зэ-
паупкли, унэ клоцхэр кьа-
пльыхагьэх. АР-м и Прези-
дент ыльэгьугьэм осэ дэгьу
фишлыгь.

— Адыгэ Республикэм хэгъэгү kloцI IoфхэмкIэ иорганхэм непэ гъэхъагъэ хэлъэу апаршхъэ ит пшээрылъ мыпсынклэхэр агъэцаклэхэзэ, обществэннэ рэхъатныгъэр кызызраухъумэрэмкIэ сафэраз, — кыIуагъ ТхьакIушынэ Аслъан. — AP-м ибюджет кышчымыгугъыхэу федеральнэ ахьщэу ежъ министрствэм кыфатIупшыгъэмкIэ унэхэр ашIынхэ зэралъэкIыгъэр шIукIэ афэсэлъэгъу. Псэуалъэу ашIыгъэхэм мэхъанэшхо яIэу сэлъытэ. Джа непэ чанэу Ioф зэрашIэрэм фэдэу тапэкIи ягъэхъагъэхэм ренэу ахагъэхьон амал яIэнэу афэсэлэ.

КИАРЭ Фатим.

Сурэтхэр А. Гусевым тыри-
хыгъэх.

Мыекъопэ районым ит поселкэу Краснооктябрьскэм идэхьэгъум унэ дахэхэу кылууцуагъэхэм яшын зэраухыгъэм фэгъэхьыгъэ торжественнэ зэхэхэ тыгъуасэ милицием и Мафэ тефэу шылагъ. Унитлоу ашыгъэр зэкIэмкIи квартирэ 36-рэ мэхъу. Мы унэхэр зыфашыгъэхэр милицием иструктурэ зэфэшхьафхэм ащылажэхэрэр арых, ау кIэлэгъаджэхэри, врачхэри мыщ чIэсынхэ алъэкышт. Урысыем имилицие и Мафэ ехьуллэу кыулыкъум илофышIэхэмкIэ мыр шIухьафтын шыпкъэ хьугъэ.

Псэолъэшлыгъэм фэгъэхыгъэ зэхэхэм хэлэжьагъэх Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклуцынэ Аслъан, Адыгэ Республикэм хэгъэгу клоцлофхэмкӀэ иминистрэу Александр Сисоевыр, тылымкӀэ ащ игуадзэу Чыназыр Алым, МыкӀэопэ районым иадминистрацие ипашэу Евгений Ковалевыр, нэмыкӀхэри.

Министрзу А. Сисоевым зэхэхэм пэублэ гушылэ кыишишылэз кыулыкшувлэхэм пэрыохухэр ямылэхуэ Юф ашлэнымкылэ, техническэ бэлэм изыгет гыпэтыгэнымкылэ АР-м и Президентзу Тхыаклу-

цынэ Аслъанрэ министрэхэм
я Кабинет хэтхэмрэ ренэу
яшугагъэ кызырагъаклорэм-
клэ зрафэразэр кылуагъ. Та-
пэклI мыщ кызырэхэмыу-
цуштхэр, милицием икыулы-
кыушIэхэу унэ зимыIэхэм зэ-

Депутатхэм апай

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иятло-Киглонэрэ тIурэ зэхэсыгъо 2009-рэ илъэсым шэкIогъум и 11-м зэхашэ.

Зэхэсыгтор зытегушылшт хэм япроект кыкылэлыкlorэ законопроектхэр хагъэуцагъэх: «Адыгэ Республикэм 2010-рэ илъэсымклэ ыкли план палъэу 2011-рэ ыкли 2012-рэ илъэсхэмклэ иреспубликэ бюджет ехылагъ», «Шокл зимылэ медицинэ страхованиемклэ Адыгэ республикэ фондым 2010-рэ илъэсымклэ ыкли план палъэу 2011-рэ ыкли 2012-рэ илъэсхэмклэ ибюджет ехылагъ», «Адыгэ Республикэм исоциальнэ-экономикэ хэхьоныгъэхэм я Стратегиеху 2025-рэ илъэсым нэсырэ палъэм тельтагъэхэм яхылагъ», Адыгэ Республикэм и Законхэм зэхьоклыныгъэхэр афэшыгъэнхэм ехылагъ», «Челябинскэ хэкум итыгъэ производственнэ объединениеу «Маяк» зыфиlorэм кышыхуэгъэгъэ аварием кытыгъэ радиациер зылылэсыгъэхэм ащыщху Адыгэ Республикэм щыпсэхуэрэм илъэс кэс аратырэ ахыщэ тыным ехылагъ», «Культурэ клэным иобъектхэм (тарихым ыкли культурэм ясаугэтхэм) яхылагъ», «Челябинскэ АЭС-м кышыхуэгъэгъэ аварием кытыгъэ радиациер зылылэсыгъэху Адыгэ Республикэм щыпсэхуэрэм, ахэм яунагъохэм ащыщхэм илъэс кэс ахыщэ тынуу аратырэм ехылагъ» зыфилохэрэр ыкли нэмыкI юфыгъохэр.

Зэхэсыг'ом иЮфш'эн сыхба-
тыр 11.00-м шыраг'ажэ ура-
мэу Жуковскэм тет унэу 22-м зэ-
хэсыг'охэр зыщаш'ыхэрэ Залы-
шхоу хэтым.

**Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхьаматэ игуадзэу
САПЫЙ Вячеслав.**

Графикым тетэу вакцинэр къялоклэ

Хабзэ зэрэхьугъэу, илбэс кбэс бжыхьэ-кбмэмфэ лбэханым медици- нэм илофышлэхэм рагъажбэ гриппым пэуцужьырэ лэзгъу уцыр цыфхэм ахэлхэгъэныр. Зэпахьырэ узыр нахь шлэхэу къанэсыным ищынагъо зы- шхьхарыт купхэр арых пстэуми апэу а лотхьабзэм кбыхырагъэубытэ- хэрэр.

Мы лъэхъаным «свиной» гриппым
нахьыбэрэ игугъу тэшлыми, специа-
листхэм кызырэхагъэщырэмклэ, «се-

зонный» зыфалорэ гриппым гумэкты-
гъоу кыпыктырэр ащ нахь маклэп.
Арышъ, ари лэпэдэлэл пшы хьуштэн,
ащ пэуужыгъэным епхыгъэ профи-
лактикэ юфшлэныр тыди шызэхэщэ-
гээн фае.

Къэбар жьугъэм иамалхэм мызэу, мьтлоу кызыратыгъэмкIэ, «свиной» гриппым пэуцужьыр вакцинэр цыфхэм ахалъханыр шкIогъум и 9-м рагъэжыгъ. Адыгъ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэ

кызэрэщытаIуагэмкIэ, Адыгеим а вакцинэр джыри кызсыгэгоп, апэу ар зылэклагэхьащтхэр темыр лэныкьом гэзэггэ районхэр, а грипшыр нахьыбэу кызышчыузыгэ чIыплэхэм апэгунэггу псэуплэхэр арых. Тиреспубликэ а узыр шаггэунэфгыгэп.

Ащ фэмьдэу «сезоннэ» гриппым, охтэ гъэнфагъэм къекъэрэ зпахырэ узым пэуцужырэ вакцинэр пэшоры-гъэшгъу зэхэгъуцогъэ графикым тэтэу республикэм кыIокIэ. КIэлэ-

Цыклухэм апае «Гриппол плюс» зы-
фагӀорэ вакцинэу зэхэлъхьэгъу (дозз)
18500-рэ апӀэрэ чэзыум Адыгеим кӀэ-
сыгъэр. Ионыгъом и 14-м къыщегъэ-
жыагъэу ар нӀбгырӀ 18450-мӀ ахалъ-
хьагъ.

Зыныбж икүгүэхэм ахалхыанэу шыт вакцинэри графикым тетэу кыа-
lokIэ. «Гриппол» зыцIэ вакцинэ зэ-
хэлхыэгүу 61500-рэ республикэм
кыашагызэр, мы мафэхэм яхуулIу
нэгбэри 31472-мэ ар ахалхыаг, а
Iофтхыабзэр джыри лыагэкIуатэ.

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.

СОЦИАЛЬНЭ МЭХЬАНЭ ЗИІЭ
ПСЭУАЛЪЭХЭР КЪЫПЛЪЫХЬАГЪЭХ

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхьакIущынэ Аслъан пшъэрылъэу кыфифыгъэм диштэу АР-м и Премьер-министрэу КзумпIыл Мурат тыгуасэ Красногвардейскэ районымкIэ кбуаджэу Адэмые шылагъ. Социальнэ мэхъанэ зиIэ псэуальжэу мыщ щашIыхэрэм ыкIи атыгъахэхэм язгыт ащ захигъэгъозагъ. АР-м и Правительствэу ипашэ игъусагъэх министрэхэу Матыжэ Аслъан, Нэтхьо Разыет, Наталья Широковар, муниципальнэ образованиюеу «Красногвардейскэ районым» иадминистрације ипашэу Тхьэлээнэ Вячеслав, нэмыкIхэри.

Къумпыл Мурат апэдэдэ зэ-
клотлагээр къуаджэм дэт лэзэ-
плэ амбулаториер ары. Мыш
изытет уигээрзэнэу зэрэчы-
мыгьыр республикэм ипашчэхэм
къыдалгытгээ, гъэцкэкъынхэр
рашлылэнхэу рахухьэгъагъ.
Финанс кризисым емылгыты-
гъэу, социальнэ мэхъан-
шхо зигэ

объектым игъэцкIэжыын мэ-
зишым кыкIоцI псэолъэшIхэм
зэшIуахын альэкIыгъ. Ахъшэу
ащ пIухъаштыр республикэ
бюджетым кыафитIушпыгъ.
лофыгъоу рахыжыгъэр гъэ-
цкIагъэ хъунымкIэ зышIо-

гэгшхо кьэкIуаггэхэу АР-м и Президентрэ АР-м и Правительствэрэ цIыфхэр зэрафэра-зэхэр район администрацием ипашэ кьыIуагг.

— Экономикэмкн, нэмык
лээнхьохэмкн кыныг'охэр
непэ шылэх нахь мышлэми, тэ
талээнхьоклэ кыяттефэрэр
зэклэри дгээцклэшт, пшээр-
ылэу зыфдггээуцужыхэрэр
зэшлохыг'э хуштых, — кы-
луаг'э Кэумпыл Мурат. — Ю-
фэу тшэрэр зэклэри зэпхыг'эн
фаер цыфхэм шыг'эклэ-псэу-
лэ нахьшылу ялыг'эныр ары.
Ашклэ муниципальнэ образова-

ниехэми апашьхъэ ит Юфыгъо-
хэр агъэцкIэнхэм анаIэ тыра-
гъэтын фае.

Объектүү гээцэкЛэжынхэр зэрашылагээр нэпэ шапхэхэм адиштэу гээпсыгээ, мыщ епхыгээ нбгырэ минрэ ныкьорэм яфэлэ-фашлэхэр нахь тэрээу ээшлуахынхэмклэ враччэм амалшылхэр ялэхь хыгээ.

Нэужым АР-м и Премьер-министрэрэ ащ игъусэхэмрэ Адэмые дэт психо-неврологическэ унэ-интернатым кIуагъх. Мыш унакIуэ шашынэу рагъжабгъэр зынагъэсыгъэм, гумэкIыгъоу, шыкIагъэу шыIэхэм защагъэгъозагъ. Объектым нухыжын джыри Iофыбэ кыпыкIышт. Мы илэсын кыкIолI ащ ышъхьэ алэтын сомэ миллиони 5 фэдиз

зэрэгт фэштээр
республикэм и
Правительствэ
ипащэ кыра-
луагъ. АщкIэ
амалэу шы-
IэмкIэ ин-
тернатым
IэпыIэгъу

кызырэфэхьуштхэр КъумпЫл
Мурат ипсальэ кыщыхигъэ-
щыгъ.

Зигугу кэйтшыгээ мыл-
кум нэмыкэу социальнэ мэ-
хянэшхо зилэ объектым нухы-
жын эклэмкли сомэ миллион
38-рэ фэдиз теклэдэнэу ква-
лытагь. Ар зэшлохыгээ зэрэ-
хууштым епхыгээ пшээрль
гээнэфагэхэр Премьер-ми-
нистрэм Матыжэ Аслъан фи-
шыгээх.

Джаж фэдэу мы мафэм Адэ-
мые дэт гурыт еджапlэм рес-
публикэм инашэхэр шылагэх.
Джырблагэс мыш футбол
ешапlэ кышчызэлухынэу ра-
хуухагь. Гьэсэнэгьэм иуч-
реждение изытет уигьэрзэпнэу
зэрэшымытыр Кьумпlыл
Мурат кыхигьэшчыз, район
администрациэм ипашэ уна-
шэхэр фишыгьэх, чlыпlэ зы-
гьэлорышlэжын органхэми
ялoфшlэн нахь агьэлэшынэу
кьафигьэптагь.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтхэр Іэшынэ Аслъан
къытырихыгъэх.

Гъэзетеджэр кыкІэупчІэ

Ямэфэкл хагъэунэфыкыгъ

Милицием имэфэкл фэгъэхьыгъэ торжественнэ зэхэхэ тыгъуасэ Мыекгуапэ шыкгуагъ. АР-м хэгъэгу клоп! Юфхэмклэ иминистрэу Александр Сысоевым ар къызэлуыхызэ, милицием зышылъныгъэ бгъуэ езыхыгъэ пстузми игуапэу къафэгушулагъ, яунагъохэм псауныгъэ пыгъэ арылгъэу, гъэхъэгъэшлухэр ашлхгъэзэ апэклэ лъыклогъэнхэу къафэлгъэулагъ. Адыгеим милицие къыкългъэ бгъогур къэзэрэугъогъэхэм клэкгуэ министрэм агу къыгъэкължыгъ, ар ылгъэ теуцонымклэ, хэбзэшлоу ялэ хъугъэхэм лъапсэ афэзышылгъэхэм ягугъу къышылгъ. Милицием иЮфшылгъэхэм япшгъэрылгъэхэу общественнэ рэхъатныгъэр къэухуэмэгъэныр, бздджшлагъэхэр къычлгъэ

цыгэнхэр, законностыр зэрагъэца-
клэхэрэмклэ зэрафэразэр А.Сисоевым
кылуагъ. Илгэс пчягъэхэм кыаюл
мы структурэм хэтхэу кыулыкъу зы-
хыгъэ ветеранхэм ялофшагъэ осэшхо
кыфишыгъ. Бзыльфыгъэ нэггырэ
364-у республикэм и МВД хэтхэм
япшэрылхэр шитхыу хэлъэу зэра-
гъэцаклэрэм игугъу кышыгъ.

Нэужым УФ-м и МВД-рэ АР-м хэ-
гээгу клоц лофхэмклэ и Министерствэ-
рэ яунашгоклэ гэхэьэгэшлү зышлыгэ
кьулыкьушлэхэм кьалэжьыгэ шыт-
хьуцлэхэр, рэзэныгэ тхылхэр, шыт-
хьу тхылхэр, шлүхьафтынхэр зэх-
хэм ашаратыжьыгэх. Ащыгьуп-
шагэхэп ветеранхэри.

(Тикорр.).

Агу илъыщтых

Милицием и Мафэ ехүүлэу шэклогум и 9-м Адыгэ Республикэм хэгъегу клоц лофхэмклэ и Министерствэ зэлуклэ шылагъ. Ащ къырагъэблэгъагъэх МВД-м къулыкъу шахыызэ зидунай зыхъожыгъэхэм янэ-ятэхэр, яшхъэгъусэхэр.

— Хабзэ зэрэхугъуэ, илгэс къэс мыщ фэдэ зэ-Гукълэхэр зэхэтэшэх, — кылгуагъ АР-м хэгъэгугу клоул Иофхэмкэлэ и Мини-стерствэ ипашэу Александр Сысовым. — Бзджажлэхэм аэуцужэхэзэ тиструктурэ Иофщызышлэхэу зыпсэ зыгъэтлгылгэгэхэм япчбагъэ, гукъау нахь мышлэми, маклэп. АР-м и

МВД загъэпсыгъэм кы-
щегъэжъагъэу япшъэ-
рылххэр агъэцакIэзэ, кы-
лыкъу зыхырэ нэгырэ
17 чIэтынагъ. ЛIыхъужь-
ныгъэу тикIалэхэм зэра-
хъагъэр егъашIи тцы-
гъушшэцтэп, амалэу ти-
IэмкIэ яунагъохэм Iэпы-
Iэгъу тафэхъушт.

МВД-м илофышлэхэу
зидунай зыхъожьгъэхэм
ялъфыгъэхэм загъэпсэ-

фын ыкIи япсауныгъэ
зтырагъэуцожьын амал
яIэным пае министер-
ствэм илъэс къэс ахэм
путевкэхэр къафещэфых.

Зэүлүлэм кырагыгэ-
блэггаггэхэм зэклэми
АР-м хэггэгу клоц лоф-
хэмклэи и Министертвэ
шлухафтынхэр афи-
шыггэх. Мыш фэдэ
унаггохэр зыггэгүмэ-
кырэ лофгыггохэр зэ-
шуахынхэм зэрэфха-
зырхэр ыкли ахэм апае
япчгэхэр сыдыггуи зэрэ-
лухыггэхэр А. Сысое-
вым кылыагг.

ЗэлукIэм джащ фэдэу хэлэжыагь АР-м и МВД иветеранхэм я Совет итхьаматэу ХьутIыжь АЗМЭТ.

(Тикорр.).

Унэ кыстефа, хьауми кыстемыфа?

Мыш фэдэ упчлэ илэу ыкли ащ иджэуап ыгъотыжынымклэ редакциер Ёпылэггу фэху шлоигъоу «Адыгэ макъэм» бэмэшлэу кьэтхагэ Хэгъэгу ззошхом иветеранэу, я II-рэ купым хэхэрэ сэкъатныгъэ зилэу, медалэу «Адыгеим и Щытхъузехъ» зыфиолрэр зыфагъэзшошогъэу, общественнэ Иофшлэным чанэу хэлэжьэрэ Ёшъынэ Сэфэрбыл. Ар Адыгэкъалэ щэпсэу, Ёрышхыным ычлэгъ хуэгъ кьуаджэхэм афэгъэхьыгъэ тхылъэу «Говорящие волны» зыфиолрэр В. Цапко игъусэу ытхыгъ, япллэнэрэу кыдагъэкължыгъ.

Сэфэрбий кьетхы: «Шыхъанчэрыхъаблэу тиунагъокIэ тызыдэ-сыгъэр кызагъэжощым, тэ унэу кытатыгъэм квадратнэ метрэ 27-рэ ылыгъ, тиунагъо нэбгы-ритф ысыгъ. Непэ кы-зынэсыгъэм а унэм тис нэбгырых тыхъоу. Гъэзэ-кымы кызыэрэхиутыгъа-гъэмкIэ, Хэгъэгу ззо-шом иветеран ызакъоу квадратнэ метрэ 36-рэ ратын фаеу законым кыдылътэ. Сэ кыс-тефэрэба адэ унэ?»

гээ Адыгэ Республикэм ЮфшлэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхьоныгьэмкIэ и Министерствэ тигьээт-еджэ джэуап кыраты жьыным пае. Мары ахэм яджэуап: «Законодательствэм кыызэрэдилыгьтэрэмкIэ, Хэгьэгү зэошхом хэлэжьагьэхэм, сэкьатныгьэ хэхьыгьэхэм, ащ хэклодагьэхэм (ллагьэхэм) яунагьохэм арысхэу унэ аратыным ифитыныгьэ зилэхэу **2005-рэ илэзсым гьэтханэм и 1-м ыпэкIэ чэзым хэуцогьагьэхэм 2010-рэ илэзсым жьоныгьуакIэм и 9-м нэс ахэр аратынхэу шыт.** Ащ пэлухьашт мылькур Федеральнэ бюджетым кышыдэлэытагь.

Адыгэ Республикэм
ЮфшэнымкIэ ыкIи со-
циальнэ хэьхоньгэмкIэ
и Министерствэ уна-
шэ зеришлэгэмкIэ, О,
лытэныгъэ зыфэтшырэ
Сэфэрбый Мыхьамодэ
ыкьор, узышыпсэушт унэ
зэбгъэгъотыным пае суб-
сидиеу сомэ 712800-рэ
кыппыхагъэкIы.

Субсидиер кызырзуа-
тырэм узыщагъэгуазэ-
рэм ыуж мэзищым кы-
клоцI республикэм ишъо-
лър кышыбгъотын фæ-
узыщыпсэушт унэр. Суб-
сидиер кыпфатIупшы-

ным фэшI Адыгэ Республикэм IофшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхьоньгъэмкIэ и Министерствэ кыIубгъэкIэнхэ фаемыш фэдэ тхылтхэр:

— узыщыпсэушт унэр
зэрэпщэфырэ-кызыэрэуа-
щэрэ ззэгъыныгъэу фе-
деральнэ законодатель-
ствэм кызыэрэдилгытэ-
рэ шапхэм тетэу гъэп-
сыгъэмрэ аш икопиерэ:

— унэр зэрэуиер къэ
ралыгъо шапхъэм тетэу
регистрацие зэрэпшыгъэ
тхылъымрэ (свидетель-
ствэмрэ) ащ икопиерэ;

— унэм итехпаспорт-
рэ ащ икопиерэ;

— зэбгэзэготыгээ
унэр ушыгсэун плээкы-
ным темыгээпсыхыагээу
унашэ зэрэшмылэмклэ
чыплэ зыгээлорышлэ-
жыплэм иорган кыты-
гээ справкэр.

Адыгэ Республикэм
ЮфшэнымкIэ ыкIи соци-
альнэ хэхьоньгъэмкIэ и
Министерствэ ипресс-
къулыкъу».

Джары, лъытэныгъэ
зыфэтшырэ Сэфэрбый,
уипчлэ иджэуапыр. Ты-
пфэгушл, псауныгъэ
үйэнэу тыпфэлъал.

Хэутыным
фэзыгъэхъазыргъэр
ЖАКІЭМЫКЪО
Аминэт.

ШЪАУКЪО
Аслъангуаш,
«Адыгэ макъэм»
ижурналист

ШУКІЭ АГУ ИЛЪЫШТ

Бэшагъэп милицием иподполковникэу Жэмадыкъо Аслъан Хъусенэ ыкъом ыныбжэ илъэс 80 зэрэхъурэм фэгъэхъыгъэу илахьылхэр, шьэогухэр ыкIи Iоф кыдэзы-шлагъэхэр цунагъо къаглохи кызыфэгъушIуагъэхэр. Шысыгъэх, чэфыгъэх, блэкIыгъэ илъэсхэр агу къагъэкIыжыгъэх.

Аслъан афэразэу цIыфхэр збгырыкIыжыгъэх, пенсием зыкIуагъэм кыщегъэжыгъэу зэращымыгъуншэрэр игопагъ. Ащ бэ темышлагъэу Жэмадыкъохэм адэжэ ятIонэрэу цIыфыбэ кызыфэклогъагъэр Аслъан иаужырэгъогу агъэкIотэжынынэу ары. Ар ыныбджэгъухэм, кыпэблэгъэ цIыфхэм цIыф зафэу, IофышIэ дэгъоу, шьэогу шьыпкэу агу илъышт.

Имыгъоу лIы хъугъэ

Хъульфыгъэм лIыгъи пытагъи хэлъэу зышIырэр кыныгъоу ыкIи гумэкIыгъоу игъашиIэ шызэпчыхэрэр ары. НыбжыкIэзэ ахэм апэуцужыкIэрэр шылакIэм пыгъу епсыхъэ. Зисабынго зэоуж лъэхъаным тефэгъэ шьэоужые пстэури ары зэрэпсэугъэхэр. Жэмадыкъо Аслъани ахэм ащыщ.

Ятэ Хэгъэгъу зэошхом хэклодагъ, янэ сабынплI иIэу шьэузабэу къэнагъ. Ежыыр ахэм анахыжыгъыгъ. Сыд икыныгъэми сабыйхэр пфэпнхэ, бгъэшхнхэ, ебгъэдженхэ фэгъэ. Ащ пае Аслъан ятэ ычIыпIэ иуцонэу хъугъагъэ. Унагъом хаги, чэми, пхыи анаIэ шатыригъэтын, еджэгъу ужыми колхоз губгъом Iоф шишIэн, афимыгъэкъу зыхъукIэ чэчырэ хъамэм тыгъэгъазэр шиутхындзынэу клон фэгъэ.

Iофым тегъэпсыхъагъэ хъугъэу, икыарыуи къэжIуагъэу Аслъан дзэ къулыкIуэм дащыгъагъ. Ащ шыIэзэ ятэ нэхъат фэдэ ежыми зэригъэгъотынэу, милицием хэхъанэу тыриубытэгъагъ. ИшэнкIи изекIуакIэки ащ тегъэпсыхъэгъагъ. Ыш-ышыпхъу нахыкIэхэр кызырэгъэгъунштхэм фэдэу хыбэихэм афэсакъэу, теубытагъэ хэлъэу, цIыфыгъэр апэ ригъэшъызэ ар къэтэдджыгъ.

Милиционер кыыхыгъагъ

Я 50 — 60-рэ илъэсхэм Адыгэ хэкур зыхэтыгъэ Краснодар крайм ыкIи Адыгеим ащыпсэурэ ныбжыкIабэ милицием иеджаплэхэу къалэхэу Саратов ыкIи Ростов-Дон адэтхэм агъэкIогъагъэх. Ахэр милицием иIофышIэхэу зыныбжэ хэклогагъэхэм ачIыпIэ иуцонхэ фэгъэ. Заом хэтыгъэхэу, хэгъегур пыим езымыгъэштагъэхэу, ащ зыгъ фэзыгъэчъагъэхэм IэпIэсэныгъэу ахэлъыгъэр ныбжыкIэхэм алыагъэлэсынэу хабзэм унашъохэр ышIыгъагъэх.

Аслъан Адыгеим кызыгъэзэжымы кызышыхъугъэ Теуцожь районым милицием иотделэу шыIэм Iоф шишIэнэу ригъэжыгъагъ, уголовнэ розыскым иоперуполномоченнэу агъэнэфэгъагъ.

ИлъэсикIэ Iоф зешIэм, Аслъан иуцаткэ мыхъо-мышIэу шыхъугъэ пстэур зезыхъэгъэ цIыфхэр кымыгъотхэу зыкIи кыыхыкIыштыгъэп. Оперуполномоченнэу Жэмадыкъом иIоф дэгъу дэдэу ыгъэцкIагъ, бзэджашиIэхэм, тыгъуакIохэм

якыыхэгъэщынкIэ проценти 100 кыыгъэлъагъоштыгъ. Ыгу етыгъэу иIоф зэрэпылтым уасэ кыфашиI Аслъан район милицием пащэ фашIыгъагъ, ау бэрэ ащ шыIэнэу хъугъэп.

Хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ Адыгэ хэкум игъэ-лорышIаплэ итхымагъэхэм Жэмадыкъом гу кылытагъ, бэ темышIэу Шэуджэн ыкIи Кошхэблэ районхэу зэхэгъэхъажыгъэхэм милицием иначальникэу афагъэкIуагъ. РайонитIум нэбгырэ мин 50-м ехъу ащыпсэуштыгъ, бзэджашиIэхэр, тыгъуакIохэр мэкIагъэп. Аслъан милицием иеджаплэ шызэригъэгъотыгъэ шIэныгъэхэм амыгъэразэу СССР-м хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ и Апшгъэрэ еджаплэ агъэкIонэу лъэу тхылъ етхы, зыфаери кыдэхъу.

Цыфхэм агурыIуагъ

Нэужым зынахъ ин Адыгэ хэкум имыт Мыекъопэ районым иотдел пэцхэныгъэ дызэрихъанэу агъагло. ИкIэрыкIэу IофшIэ-пIакIэм Iофхэр шызэхэпшэнхэр, цIыфхэр нэIуасэ пшIынхэр, IофышIэ коллективыр о уэрэфаеу гъогу тэрэз тепщэныр псынкIэгъуагъэп.

Районым цIыф лъэпкэ зэфэшхъафхэм къахэкIыгъэхэр исыгъэх. Цыфыбэм аIукIэ-штыгъ, адэгущыIэштыгъ, цыхъэ кызыфаригъэшIыштыгъ. А лъэхъаным милицием иIофышIэ дэжэ цIыфхэр ежэ-ежырэу къаглоштыгъэх, къуалъхъэ зыфалорэр ашIэштыгъэп, зэрэзэхашIыкIыштыгъэх ыкIи IэпыIэгъу кызырафэхъуштыгъэх яцыхъэ тельгъ.

Адыгэ районхэм ащыпсэурэ цIыфхэм Iоф адэпшIэным нахъ кынынгъ аужырэ районыр. Я 60 — 70-рэ илъэсхэм «цIыфхэм алоштым» къоджэдэхэр шIолыкIыштыгъэх ыкIи ыIажэ-штыгъэх. Нахыжыхэм, чылэм дэхсхэм кыуаIолIэштыр милицием иIофышIэ кыуишIэштым нахыкIагъ. Нэхъоим, цIыфыгъэм кыуыбытыштыгъэх, гъунэгъум, Iахылым имыткыу ежэхэм яем фэдэу лыпылэштыгъэх. Ешъуагъэу мыхъун зышIагъэу, зиунагъо хъал-балыкэ кыхъу-хъагъэу, цIыф зыгукIыгъэу, былым зытыгъугъэу, нэмыкIхэу Аслъан зыIукIагъэхэр бэ.

Тыдэ агъэкIуагъэми Аслъан дэгъукIэ къахэшыгъ. Арэуштэу зэрэщытыр цыгъуу тхылъ зэфэшхъафхэу, знахъу, медалхэу иIэхэм къаушыхъаты. Ахэм ащы-

рых медалэу «За безупречную службу», «За доблестный труд», нэмыкIхэри. Жэмадыкъом заом ыкIи IофшIэным яветеранэу зэрэщытыр кызыгъэшIыпкэ-жырэ тхылъхэр иIэх, знакэу отличник милиции» зыфиорэр кыфагъэшIышагъ. Ветеранхэм яIофхэр зэшIохыгъэнхэм чанэу зэрэхэлэжыагъэм фэшI аужырэ шIэжэ бгъэхалъхъэу кыратыгъэр Аслъан илъэс 80 зэрэхъурэр зышыхыгъэунэфыкIыгъэгъэ мафэм ишъэогу-иIофшIэгъухэм кыфахыжыгъагъ.

Ащыгъупшэрэп

УмышIэштыгъэ цIыфым уфэтхэныр мыпсынкIагъоми, ар зышIэштыгъэхэм ягукъ-кIыжыхэм зыфэдагъэр нафэу унэгъу кыкIагъэуцо. Жэмадыкъо Аслъан цIыфхэр ялъэпкыкIэ ыкIи дэгъугъэ-дэгъэгъэ зэхидзыштыгъэхэп. Зыгу къабзэу, шыпкыагъэ зыхэлъ пстэуми ыгу афызэлухыгъагъ. Анахъ кыпэблагъэу шьэогуу иIагъэхэм ащыцэу, Хэгъэгъу зэошхом хэтыгъэу, Хэгъэгъу заом иорденэу апэрэ степень зыIэр, орденэу «Слава» зыфиорэм истепенищ, «За отвагу» зыфиорэм фэдэу медалитIу, медалэу «За боевые заслуги» зыфиорэр, нэмыкIхэри кызыфагъэшIышагъэхэу, Мыекъопэ къэлэ милицием ипэщагъэу Григоров Дмитрий ыкIоу Павел кызырэтфилотагъэмкIэ, Аслъан цыфыгъэшхо хэлъэу, цыф еджагъэу, IофышIэ чанэу, гукIэгъу иIэу шытыгъ. ИунагъокIэ дэгъугъэ. Ишъхэгъусэ фэшыхыкIагъ, дахэу фыштыгъ. ИкIалэ ыналэ тетэу, адыгэ шэн-зэхэтыкIэхэм кызырэдальтыгъэу зэригъэсэштым пылтыгъ.

— Аслъан нэIуасэ сызыфэхъум Мыекъопэ къэлэ милицием иотдел сырипэшагъ, — кытыIуагъ П. Григоровым. — Шыуагъэ кытэу Iоф зэрэзыхышхэрэми, Адыгэ хэкум хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ иорганхэм япэцхэхэми, партийнэ ыкIи советскэ органохэм яIофышIэхэми шъхэкIэфагъэ кыфашиIыштыгъ.

IэпIэсэныгъэу хэлтымкIэ хэти IэпыIэгъу фэхъунэу Аслъан хъазырыгъ, ныбжыкIэхэм ятэхэр зэрафэсакынынэу афэсакыштыгъ.

Iоф тымышIэжы зэхъуми, ныбжыкIэхэм япIун, гъогу занкIэ ахэр тещэгъэнхэм зэрэтлэжIэу тахэлэжыгъ. Жыыгъом узхэри кыдэкIох. Бэрэ пхэнтIэкIоу тишагъухэм

адэтхэм тызэдатесэу тиныбжыкIэгъу тыгу къэдгъэкIыжыштыгъ. Аслъан фэдэ ныбджэгъу уиIэштмэ унасыпышIу. ГушIуагъуи гумэкIыгъуи кыбдигоштыгъ, узэхышIыкIыштыгъ. Арышъ, мы лIым дэгъу нэмыкI къеслолIэнэу сшIэрэп.

Адыгэ Республикэм хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ иминистрэ исоветникэу, милицием иполковникэу отставкам шыIэ ХъутIыжэ Азмэт Къаншъао ыкъом илъэс 20-м ехъурэ Жэмадыкъо Аслъан Iоф дишIагъ. ШIоцIыф дэхагъ итеплэкIи, изекIуакIэхэмкIи, ицIыфыгъэкIи.

— АдыгэлI шыпкыагъ, — еIо ащ Аслъан пае. — Адыгэ унагъоу хабзэрэ нэхъиэрэ зырылхэм кызырихъухыагъэр ыгъэгъошагъэп. Краснодар крайм тызыхэтыми тыкызыыхэкIыжымы хыакIэхэр, уплъэкIун Iофхэр зыгъэцакIэхэрэр бэрэ кытфаклоштыгъэх. Хэт ыIуагъэми пымылэу Аслъан ахэр иунэ римыгъэблагъэхэу, адыгэ Iанэ къафимышIэу кыыхэкIыгъэп. Сыдигъуи хыакIэм дахэу узэрэпэгъокIын фаер зышхыгъэгъушIагъэп, адыгэлI шыпкыэм зэрихабзэу зеклоштыгъ. Ишъхэгъусэу Сарэ адыги, урыси, ермэли, къэндзали имыхамелэ зыIуимыгъэфагъэ министерствэм чIэсыгъэп. Адыгэ бзылфыгъэ чанэу, нэгущIо зэпытэу, бысымгошэ дэгъоу ары ар зэрэтшIэрэр. Аслъан сыдигъуи къэбзэ-лъабзэу, кIэракIэу IофышIэ къаглоштыгъ, милицие формэр икIэсагъ ыкIи къэ-кIуштыгъ. КъэсэшIэжы мафэ горэм Теуцожь районым хырыбыдзэу шыбэгъуагъэм шыщ машинэм иIэу кыщици тигъэ-лорышIаплэ Iутхэм дзыо-дзыоу зэрафигоштыгъагъэр.

Iофым ылъэныкыокIэ зыбгъазэмэ, ащ хэшIыкI дэгъуи, шIэныгъэ кууи фыриIагъэх. Бэ IэпыIэгъу зыфэхъугъэр. Къа-клоштыгъэх, къеунчIыжыштыгъэх, игущыIэ уасэ кыфашиIыштыгъ. Сыд фэдэрэ Iофи хэкIыпIэ кыфигъотын зэрильэкIырэм кыыхэкIэу шъхэкIэфагъэшхо фашIыштыгъ.

— Лыгъэ хэлъэу, акъыл иIэу, профессиональнэу гъэхъазырыгъэу Адыгэ хэкум имилицие Аслъан хэхэгъагъ, — кытыIуагъ милицием иполковникэу, иIэнатIэкIэ министрэ кIуачIэ иIэу Адыгэ Республикэм иофициальнэ лIыкIоу Краснодар крайм шыIэ Мамыекъо Кимэ. — Я 50 — 60-рэ илъэсхэм IофшIэныр езыгъэжыгъэгъэ купышIум хэтыгъэх ХъутIыжэ Азмэт, Хыокло Къырмэт, Сэкьурэ Нурбий, Анатолий Боковир, Альберт Алексанян. Аслъан ныбжыкIэхэмкIэ шысэтэхыпIагъ. Сэ сшIэхэкIэ зыфэдэ сыхъумэ сшIоигъуагъэхэм ар ахэтыгъ. Шыпкыагъэ зыхэлъыгъэ цIыф. IофшIаплэ шыIэштыгъ, цыфхэр зэхичэнхэм тегъэпсыхъэгъагъ, акъыл иIагъ. Ащ фэдэ кIалэ укIырыплъэу уиIэштмэ насыпIагъ.

Iоф зэрэтэгъэпсыхъагъэр, икIоу ыкIи дэгъоу зэригъэ-цэкIэштыр къагурыIуагъэу Аслъан кIэлэ дэдэу зынахъ ин Адыгеим имыт Мыекъопэ районым имилицие иотдел ипащэу агъэкIогъагъ.

МВД-м и Мыекъопэ къэлэ

ГъэлорышIаплэ къащэжыын зэхъум ычIыпIэ сыригъахъэ шIоигъуагъ, ау сэ сянэ-ссятэхэм сызэрякIэлэ зэкъуагъ, ахэр язакъоу кызыгъэнэнхэу сыфэ-ягъэп.

Бэрэ тызэIукIэштыгъ, шыхыакIэфагъэ фэсшIыштыгъ. Зы мэфэкI блэкIыгъэп Аслъани, нэмыкIхэу оперативнэ Iофхэр чанэу зэрэзэхэпшэштхэм, цыфхэм Iоф зэрадэпшIэштым сафэзыгъэсагъэхэми сафэмыгъушIоу.

Илъэс пчъагъэхэм Аслъан фэдэхэм къагъэрытхыгъэ опытыр укIэкIо-тыгъуакIохэр кытэуыбытынхэмкIэ дгъэфэ-дагъэ. Iоф къын горэ зэхэфыгъэн фаеу Москва кызыб-джэкIэ, зыцIэ къеслогъэ кIалэхэм таготэу оперативнэ Iофхэр адэгъэцакIэштыгъэх, лIы шыпкыэхэр зэрэтигъусэхэм тырыгушхоштыгъ.

Аслъан зышIэштыгъэ пстэуми агу бэрэ илгышIт. Ар хэткIи зэфагъэ, шыпкыагъэр ыгъэ-лъаплэштыгъ. IэнатIэ зыIэм ебылымым ыгъэуэтшъуагъэм зафигъэцIыкIунэу, мытэрэз еIомэ зиушъэфынэу шытыгъэп, ащ пае зышIэхэрэм цыхыи кыфашиIыштыгъ, шIу къальэгъуштыгъ.

Инэу тыгу къеуагъ зэрэтхэ-жыжыгъэр, ицIыфыгъэрэ илгыгъэрэ тшыгъушхэштхэп.

«Кызырэтфэмы-хъугъэ шыIэп»

— Аслъан тынагъ ыкIи тытагъ. Тынагъ иIэпыIэгъушIоу зэрэщытыгъэм имызакъоу тэ тиеджэни тизекIуакIи ыналэ къатет зэпытыгъ. ЗэцIыкIум футбол ешIэныр икIэсагъ шъхъа-ем унэгъо Iофхэм апае зэрэфаеу илэгъухэм адэджэгъуни ахэхъаны ылъэкIыштыгъэп.

Сыдигъуи кытфэсакыгъ, дахэу кытпэгъокIыштыгъ. Зын кылылфыгъэхэм тызызэхэхэкIэ, тамэ кызыгъокIагъэм фэдагъ. Опсэуфэ тигумэкIи тигушIуагъуи кыддиготыгъэх.

Аслъан тэ тизакъоп, зышIэрэ пстэуми шIу альэгъуштыгъ, умылэгъунэу шытыгъэп... — ышыпхъоу Азэ ыгу кызызхи-мыгъэхъан ылъэкIырэп.

Жэмадыкъо Аслъан ишъхэгъусэу Сари ялыеу цыф дэгъум илъэсыбэрэ зэригъусагъэр ыушъэфыгъэп.

— СынасыпышIу, шъао зэдэпIугъэ, ари ежэ фэдэу ыгъэсагъ. Шьэогубэ тIагъ, тисабыйхэри зэрэшIэх. Цыф пстэури дэгъоу зэфышхыгъэтхэ шIоигъуагъ. Сыфэраз, егъа-шIэм тшымыгъушхэу тыгу илгышIт.

Шэклогъум и 10-м, милицием иIофышIэхэм я Мафэ, Аслъан цыфыбэ кыфытеоштыгъ, хабзэ зэрэхъугъэу, кыфэгъушIоштыгъэх. Непэ ар цымыIэжымы кыпэблэгъэ цыфхэм агухэр гукъэкIыжэ къабзэхэм къагъэнэфых. ЛIэу къэхъуи, лIэу шыIагъэм илъа-гъо джыри ныбжыкIэхэр рыкIоштых, Аслъан игугъу ашIыштыгъ, ыцIэ ащыгъушхэштхэп.

Сурэтлым итыр: **милицием иподполковникэу Жэмадыкъо Аслъан.**

Теклоныгъэм ия 65-рэ илъэс ипэгъокI

ИХЭГЪЭГУ КЪЫУХЪУМАГЪ, ЛЪЭПКЪЫРИ ЫГЪЭДЭХАГЪ

Граждан заомрэ Хэгъэгу ззошхомрэ ахэлэ-жъагъэу, полковникэу Шемякин Михаил Петр ыкьор къызыхъугъэр шэклогъум и 11-м илъэси 101-рэ мэхъу. Ащ иагъэх Лениным иорден, Быракъ Плъыжъым иордених, Хэгъэгу заом иорденэу а 1-рэ степень зилэр, Жьогъо Плъыжъым иорден ыкIи медалыбэ.

М. П. Шемякинын 1908-рэ илъэсым шэклогъум и 11-м къалэу Владикавказ къыщыхъугъ. Илъэсибгъу нахь ымыныбжъэу дзэ къулыкьур ригъэжъагъ, полкым «ыкьоу» алъытэщтыгъэ. Шыу разведчикхэм я Москвскэ своднэ полк хэтыгъ, ащ шапIугъ. Я 9-рэ шыудзэ бригадем иапэрэ Кавказ полк иразведчикыгъ. 1920 — 1926-рэ илъэсхэм я 9-рэ Дзэу Г. К. Жуковыр зипащэм иподразделение хэтыгъ. 1927 — 1928-рэ илъэсхэм къушхъэчIэсхэм я Темыр-Кавказ шыудзэ еджапIэу Краснодар дэтыгъэм икурсантыгъ. Ар къызеухым бандитизмэм ебэныгъэнымкIэ взводом ишыу куп ипэщагъ. 1941-рэ илъэсым М. В. Фрунзэм ышIкIэ шыт Дзэ академий къыухыгъ. Хэгъэгу ззошхом иапэрэ мафэхэм къащегъэжъагъэу фронтым Iутыгъ.

КIэлэклэр дзэ IофхэмкIэ IэнэтIэ инхэм аIутыгъ. ГуцыIэм пае, НКО-м иапэрэ шыудзэ полк иштаб ыкIи иполк япащэу щытыгъ. ЕтIанэ я 43-рэ Лабинскэ шыудзэ полкым иIэшхъэтегъыгъ. Шыудзэ-механизированнэ корпусым ипащэу генералтэу И. А. Плиевым иадьтонтантыгъ. 1944-рэ илъэсым Дзэ академиеу Ворошиловым ышIэ зыхьырэр къыухыгъ. 1945-рэ илъэсым я 8-рэ мото-шхончэо бригадем ипэщагъ. Теклоныгъэм и Мафэ къалэу Берлин щигъэмэфэ-кIыгъ.

1955-рэ илъэсым М. П. Шемякинын дзэм къыхэкIыжыгъ, Краснодар псэупIэклэ къыхыгъ. Къалэм ипионерхэмрэ иеджаклохэмрэ бэрэ ветераным Iукагъэх. Пионер отряд горэм

ащ ышIэ ыхьыщтыгъ. ЗэуитIумэ яветеран 1977-рэ илъэсым мэлылфэгъум и 14-м дунаим ехыжыгъ.

Полковникэу М. П. Шемякинын зэлыашIэрэ цIыф цIэрыIомэ ащыщыгъ. Ар къызхэкIыгъэр адыгэ лъэпкъ. Ащ ылъэкъоцIэ шъыпкъэр Къэрдэн, ыцIагъэр Файзул. Яти яни къэбэртэягъэх. Бын-унагъор Урыс-Кавказ заом зыхэкIуадэм шъэожьые цIыкIоу ибэу къэнагъэр урысыдзэм иофицерэу Шемякиным зэриубытылагъ, Михаил цIэу фиусыгъ. Ар зыпIужыгъэ тынэпIосыр 1917-рэ илъэсым шыIэгъэ октябрэ революцием ыуж тыхэгъэгу къыщыхъугъэ бырсырхэм ахэкIодагъ. Ар Москва щыпсэу-щтыгъэ.

Ащ ыуж шъэожьыер ибэу къызэрынэгъагъэм пидзэжыгъэу хэтыгъ. Урамым кIэлэ Iэтэхэо шъхьарыкIоу тетмэ ахэфагъ, ежъ фэдэу ни, ти зымыIэжхэм пыщэгъу афэхьугъ. ЕтIанэ Хитровэ бэдзэркIэ заджэхэу Москва дэтыгъэм дэжъ къэзэкъэу Пилипенкэм шъэожьыер къышахищи зыкъуиубытагъ, шыудзэ полкым хищагъ, полкым «ыкьо» хъугъ. КIэлэ ибэ цIыкIур Iушэу, зыпкъ итэу, шэн гъэтIылыгъэ дахэ хэлъэу къычIэкIыгъ. Ыныбжъ имыкьугъэ нахь мышIэм, игулыгъэ инэу, нахьыжхэм ялорэ яшIэрэ ыгъэцакIэу, зыфагъэзэрэр зэшIуихэу ыкIи кIэлэ IорышIэ чанэу къызхэхагъэхэм захигъэзэгъагъ. НыбжыкIэм шыр шIу ылъэгъу зэрэхъугъэм ар зыIэ илхэм гу лъатагъ, иныбжыкIагъэ емылытыгъэу фашIырэ пшъэрыл къынхэр зэригъэцакIэхэрэр къыдалыгъти, разведкэм хагъэхьагъ. А лъэхьа-

ными дзэещэ Iэпэлэсу щытыгъэ Г. К. Жуковым идзэ хэхьэрэ подразделенихэм ащыщ разведчикэу хэтыгъ. Илъэс 13 нахь ымыныбжъэу Г. К. Жуковым иунашэо тетэу 1921-рэ илъэсым Iлогъогъо Быракъ Плъыжъым ибоевой орден къыфагъэшъошагъ.

М. П. Шемякиным Г. К. Жуковым уасэу къыфишIыгъэр къыриIотыкIэу ытхыгъэм къыщелэ: «Ыныбжъ зэрымекьугъэзэ, Шемякиным Iыгъэ хэлъ, зыпкъ итэу дзэ къулыкьур ехы, шыIэгъэшхо иI ыкIи ар лы хъушт». 1945-рэ илъэсым нэмыщхэм якъэлэ пытапIэу Кенигсберг (джы Калининград) комендантэу илагъ.

М. П. Шемякиным ыкьоу зэлыашIэрэ сурэтышI Iэпэлэсу Михаил къызэриIуагъэмкIэ, ятэ дзэм къызкIыхагъэкIыжыгъэр маршалэу Г. К. Жуковым идачэ дзэклэI шъуашэ зыщыгъ шыудзэклэI-полковникыр зэрэщыIэр къэралыгъом ипэщагъэу Н. С. Хрущевым ежым дезымгъэштагъэхэм зрапыщагъэр ыгу тефагъэп. Джащ ыпкъ кыкIыкIэ къулыкьур ыбгынагъэу ары икIалэ къыIорэр. Сыдзу щытми, Граждан ыкIи Хэгъэгу заохэм ядзэещэ Iэпэлэсу Г. К. Жуковым иIэнатIэ

зылахым ащ къулыкьэу дзэышлагъэу, ишъэогъоу, полковникэу, боевой орденибгъу зышъуашэу, уIэгъэ 12 зытэльэу, ихэгъэгу пае ишыIэныгъи, икIэлэгъури, ыкIуачIи, ипсауныгъи заом хэзылхъэгъэ полковникыр дзэм хагъэкIыжыгъ.

М. П. Шемякиным иунагъо ехьыллагъэуи гушыIэ заул. Ащ ишъхъэгъусэу Юлия Предтеченская зэлыашIэрэ актрисэу театрэмрэ кинонмрэ ащылэжъагъ. Ар Урысые Императорскэ флотым иофицер горэм ыпхьу. Дэхагъэ, гъэсэнэгъэ дэгъуи илагъ. Фортианэм еоштыгъэ, ордэ къылоштыгъэ, къашъоштыгъэ, усэхэр ытхыштыгъэ, прозэми пылгыгъ. Пшъашгъэр Шемякиным ыгу рыхыгъ. Заом ыпэкIэ цыIэгъэ кинофильмэу «Друзья» зыфиIорэм актрисэу Юлие адыгэ пшъашгъэу Айшэт ироль къызыщелI нэуж ары ыгу зырихыпагъэр. Нэужым нафэ зэрэхъугъагъэмкIэ, фильмэр къэбэртэе къуаджэу Къызбырун ары зыщытырахыгъагъэр. А къоджэ дэдэр ары Михаилэу Петр ыкьор зычапIугъэри. Михаилрэ Юлиерэ янасып зэхэлъ зыхъугъэр 1941-рэ илъэсыр ары. А илъэсым кавполк зэхашагъэти, Михаил ипащэу фронтым кIуагъэ. Илъэсрэ ныкьорэ те-

шIагъэу Шемякин унагъом шъао къыфэхьугъ. Ар сурэтышI ыкIи скульптор Iэпэлэсу дунаим щызэлыашIэрэ Михаил Михайл ыкьоу бэрэ зигугъу ашIырэр ары. Ау унагъор игэкъухьагъэу хъугъэ Юлиерэ ыкьорэ Ленинград экIложыкхэ нэуж. КъызэрэсIуагъэу, Михаил Петр ыкьор дзэм къызхэкIыж нэуж Краснодар дэсыгъ.

Ятэ дзэклэI пхъашэу шыудзэм зэрэхэтыгъэм рыгушхоу, къызхэкIыгъэ Къэрдэн Iлакьор ымыгъэгъуашэу къулыкьур зэрихыгъэр ыкьо лыгъэкIотэнэу зэрэмыхъугъэр, нэмыкI сэнэхьат къызэрэхихыгъэр къыгурымыIозэ, полковникыр дунаим ехыжыгъ. Ау зэклэри о узэрэфэу хъурэп, зэклэми янасып зэфэдэп. Ыкьо дзэм хэмытыгъэми, дунаим щызэлыашIэрэ сурэтышI, искусствоведениемкIэ я 5-рэ степень зилэ доктор, орденэу «Искусствэм и Рыцарь» (Франциер) зыфиIорэр, Урысые Федерацием и Къэралыгъо шIухъафтын къыфагъэшъошагъэх.

Джауштэу сурэтышI Iэпэлэсэм ятэу Шемякин Михаил Петр ыкьом щытхъоу пылгыр ымыгъэгъуашэу икIалэ непэ искусствэр ыпэкIэ лъегъэ-кIуатэ. НэмыкIэу къэплон хъумэ, яти ыкьуи къызхэкIыгъэ адыгэ Iлакьоу Къэрдэнхэм ящытхъу чыжъэу агъэIугъ. Арышъ, «цIыф къыхэкIыгъэр гъошэщтэп» зыфалорэ гушыIэжыр нэбгыритIумэ къаушыхьатыгъэ Iомэ ухэуэкшоштэп.

Теклоныгъэм ия 65-рэ юбилей мэфэкIышхор къэсынкIэ бэп къэнэжыгъэр. М. П. Шемякиным фэдэ лыхъужхэу адыгэ лъэпкъым къыхэкIыгъэхэр арэшIэх непэрэ ныбжыкIэхэм.

ШЫМЫГЪЭХЪУ Мурат.
СурэтитIуми арытыр М. П. Шемякинын ары.

НЫБЖЫКIЭ ИОФЫГЪОХЭМ АФЭГЪЭХЪЫГЪЭХ

2009-рэ илъэсыр ныбжыкIэхэм я Илъэсэу Урысыем зэрэщагъэнэфагъэр къыдэт-лытэзэ, мы аужырэ ялэсхэм ныбжыкIэхэм иофыгъохэм афэгъэхьыгъэу къыдэкIыгъэхэм такьытегушы-Iэнэу итхъухьагъ.

2008-рэ илъэсым ишэклогъу мазэ чIыпIэ научнэ-практическэ конференциеу Краснодар щылагъэм докладхэу къышапIыгъэхэр нэужым «Молодежь и молодежные субкультуры этносов и этнических групп ЮФО» ыIоу Краснодар къышдагъэкIыгъ. Дагъыстан, адыгэхэм, къэзэкъхэм ыкIи нэмыкI лъэпкъхэм яныбжыкIэхэм, кIэлэцIыкIу зихэхьогъухэм яшэн-хабзэхэм, культурэ зэмылIэужыгъохэм еплъыкIэу афыряIэм конференцием хэлэжъагъэхэр къытегушылагъэх. ГушыIэм пае, Косовэ кыкIыжыгъэ тилъэпкъэгъухэр, анахъэу ныбжыкIэхэр, Адыгеим къызэкIожьыхэм ящыIэкIэ-псэукIэ зэблэхъугъэ зэрэхъугъэм А. Н. Соколовым истатя фэгъэхьыгъ. Ахэм шэн-хабзэу къахэнагъэхэр зэрагъэфедэхэрэм ыкIи нэмыкI иофыгъохэм авторыр къатегушыIэ.

Урысые къэралыгъо социальнэ университетым ифилиалэу Мыекъуапэ дэтым теориерэ тарихымрэкIэ ыкIи социальнэ IофшIэнымкIэ икафедрэ еджэнхэр щыкIуагъэх. Ахэр анахъэу зыфэгъэхьыгъагъэхэр социальнэ ыкIи гуманитар шIэныгъэхэм зыгъэушъомбгъугъэныр, социальнэ IофшIэнымрэ практикэмрэ апылэ гумэкIыгъохэр къэгъэ-лъэгъогъэнхэр арых. Мыр нэужым зэхэугъоаягъэ зы сборникэу «Социальные науки и социальные технологии в России» ыIоу ятIонэрэ тедзэгъоу Мыекъуапэ къышдагъэкIыгъ. Докладэу къышдашIыгъэхэр зыфэгъэхьыгъагъэхэр Урысыем социальнэ-политикэ ыкIи экономикэ Iофыгъохэм зыцагъэушъомбгъугъэныр, социальнэ шIэныгъэхэр лыгъэкIотэгъэнхэр арых.

Джырэ урысые обществэр нахьышIум ылъэныкьокIэ зэблэхъугъэным мэхьанэшхо иI. Анахъэу ар зыIэ илхэм алъытэрэр ныбжыкIэхэр арых, сыда Iомэ ахэр обществом анахь куп чанэу хэтхэм ащыщых. НыбжыкIэхэм къэралыгъо политикэм ипшъэрылхэр агъэцIэIшъуным пае амалхэмрэ гъогурэ ятыгъэнхэ фае.

Адыгэ Республикэм хэдынхэмкIэ игупчэ комиссие, гъэсэнэгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ Министерствэр ыкIи Адыгэ къэралыгъо университетыр зэгъусэхэу агъэхьазырыгъэ сборникэу «Молодежь и ее участие в выборах: формы и методы повышения электоральной активности» зыфиIорэр Мыекъуапэ 2009-рэ илъэсым къышдагъэкIыгъ. Научнэ конференциеу а илъэс дэдэм шылагъэм ар фэгъэхьыгъ. Анахъэу ныбжыкIэхэр хэдынхэм ахэлэжъэнхэмкIэ амалэу ыкIи шIыкIэу щыIэхэм докладхэр къатегушыIэх.

«Современная молодежь в социально-экономическом развитии Южного федерального округа» ыIоу Шытхьалэ сборник къышдагъэкIыгъ. 2008-рэ илъэсым жьоныгъуакIэм и 16-м научнэ конференциеу щылагъэм хэлэжъагъэхэм ястатяхэр арых мыщ къыдэхьагъэхэр. Конференцием хэлэжъагъэхэм темэ шъхьалэу ялагъэр Къыблэ федеральнэ округым исоциальнэ зытет, экономикэмрэ технологиякIэхэмрэ зэрэщагъэфедэхэрэр, джырэ ныбжыкIэхэм социальнэ ыкIи психологии псауныгъэу ялэр къагъэлъэгъоныр ары.

«Кубань иныбжыкIэхэр хэгъэгум иполитическэ щылакIэ зэрэхэлажъэхэрэр», «УныбжыкIэныр IэшIэхэ?», «НыбжыкIэхэм языгъэпсэфыгъо уахыгъэ зэрэхэлажъэхэрэр», «Экологии гъэсэнэгъэм иофыгъохэм джырэ ныбжыкIэхэр зэряпIыгъэхэрэр», «Зихэхьогъухэм шьон пытэхэр зэрагъэфедэхэрэр» зыфиIохэрэм ыкIи нэмыкI иофыгъохэм къалэу Шытхьалэ шыIэгъэ научнэ-практическэ конференцием щатегушылагъэх. Нэужым ахэр зэхэубытагъэу Кубанскэ къэралыгъо университетымрэ медицинэм ыкIи социальнэ Iофыгъохэм я Институт ифилиалэу Шытхьалэ дэтымрэ зэгъусэхэу «Кубанская молодежь в современных социально-экономических условиях» ыIоу сборник къыдагъэкIыгъ.

Сыд фэдэрэ уахыти анахь Iофыгъо шъхьалэу обществом ыпашъхъэ кыуцорэр ныбжыкIэхэр цIыфыгъэ-Iэдэбыныгъэ ахэлъэу гъэсэгъэнхэр ары. Ар къеушыхьаты З. А. Цэимрэ Хь. М. Къэзанэмрэ къызэдыдагъэкIыгъэ тхытэу «Социальные реформы и трансформация культурно-нравственных ориентаций

молодежи» зыфиIорэм. Обществу хэхъухьэрэ зэхьокIыныгъэхэм яфэмэ-бжыкIэ ныбжыкIэхэм, анахъэу студентхэм, къызэратырихьэрэр ахэлъагъо. Арышъ, ар къыдалыгътэзэ, ныбжыкIэхэр плугъэнхэу, гъэсэгъэнхэу зэрэщытыр авторхэм къыхагъэщы.

ЫпэкIэ зигугъу къэтшIыгъэ тхылым кыIэтырэ Iофыгъом пэблагъэу «Культурно-нравственные ориентации студенчества в условиях динамичного общества» ышъхъэу Мыекъуапэ 2005-рэ илъэсым IофшIагъэ къышдагъэкIыгъ. Ащ мызэу, мытIоу авторым къыщелэ тищыIэныгъэ нахьышIу хъуным пае ныбжыкIэ гъэсагъэхэр зэрэ-тищыкIагъэхэр.

«Влияние социального окружения на сознание и понимание сверстников» (Майкоп, 2002) — джары авторэу Хь. А. Джарымрэ къыдыгъэкIыгъэ тхылым зэреджэагъэр. Социологии IофшIэнхэу авторым ышIагъэхэр мы тхылым щызэфихьысжыгъэх.

МЭРЭТЫКЪО Зарем.
Лъэпкъ библиотекэм краеведениемкIэ иотдел IлофышI.

Красногвардейскэ районым шыщ Большесидоровскэ гурыт еджаплэу N 8-м Тхьаркьохь Сэфэр фэкьулаеу пэщэныгъэ дызэрехъэ. Мы аужырэ илъэсищым клэлэгъэджэ коллективым гъэхъэгъэ шлуахэр ышыгъэх. Еджаплэм икклэеджаклохэр район олимпиадэхэм, спортымккэ зэнэкьокьухэм ащитеклох, хагъэунэфыкырэ чыплэхэр ащаубытых, еджаплэр къэзыухыхэрэм япроцент 70-рэр апшэрэ ыккы гурыт специальнэ еджаплэхэм ачлахъэх.

Тхьаркьохь Сэфэр зигугъу къэтшыгъэ гурыт еджаплэм 1979-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу Иоф шешлэ, ащ шыщэу директор Инатлэм зылуыр илъэс 17 хъугъэ. 1977-рэ илъэсым Адыгэ къэралыгъо клэлэгъэджэ институтыр къыухи, физическэ культурэмккэ клэлэгъэджэ сэнэхъатыр зэригъэгъотыгъ. 2003-рэ илъэсым

тызыхэт лъэхъаным егъэджэн-пуныгъэмккэ пшгъэрылбыхшоу къыгъэуцухэрэр тиколлектив зэшлуныхнхэмккэ амалышлэхэр тлэкклэбых.

Сэнаушыгъэ зыхэлъ клэлэеджаклохэм нахъ амал дэгъухэр ягъэгъотыгъэнымккэ, ятворческэ амалхэм зыкъызылуагъэхыгъэным пае ахэм афэдэ клэлэцыкылухэм Иоф зэрадашлэщтым илофыгъохэр еджаплэм шызэшлохыгъээнхэм мэхъанэшхо шыраты, клэухышлэхэри къетых. Ащ ишыхъат я 7 — 10-рэ классхэм клэлэеджаклохэр Адыгэ Республикэм иестественнэ-математическэ еджаплэ илофшлэн чанэу зэрэхэлэжьагъэхэр. Ау клэлэгъэджэ купым сэнаушыгъэ зыхэлъ клэлэеджаклохэм Иоф зэрадашлэрэм шлуагъэу къыхырэр нахъ къызышылъагъорэр ахэр район олимпиадэхэу ренэу зыхэлэжьэхэрэр ары. Иккыгъэ илъэс еджэгъум клэ-

и 8-м — бзылъфыгъэхэм ядунэе Мафэ фэгъэхыгъэ мэфэкыр арых.

Мэзаем и 23-м фэгъэхыгъэ Иофтхьабзэу зэккэ еджаплэр зыхэлэжьагъэр зэхачэным ыпэккэ ялэшхъэтетхэмрэ клэлэеджаклохэмрэ бэрэ классхэм ащытегушылагъэх.

— Сэ сызыфэягъэр, — ело Сэфэр, — къэдгъэлэгъоштыр имэхъанэккэ клэлэцыкылухэм агу кыинэжьынэу арыгъэ ыккы тыхэукуагъэп «Концлагерым дэсыгъэ сабыхэр» зыфиолэр темэр къызыхэтэхым. А Иофтхьабзэр редгъэккы зэхъум ежэ клэлэеджаклохэм агуклэ бэ зэращэчирэм имызакъоу, зыныбжэ хэккыотэгъэхэми анэпс къашлуакоштыгъ. Я 5-рэ, я 6-рэ классхэм арыххэм ащыщхэр къыхагъэлажэхъэзэ, я 10 — 11-рэ классхэм клэлэеджаклохэм агу етыгъэу а Иофтхьабзэр зэшлуахыгъ.

Бзылъфыгъэхэм ядунэе Мафэ хэгъэунэфыкыгъэным фэгъэхыгъэ Иофтхьабзэр Джамбэчыне еджаплэм икклэеджаклохэр къыхэдгъэлажэхъэзэ редгъэккыныу ары сэ игъоу афэслэгъугъагъэр ыккы апшэрэ классхэм клэлэеджаклохэм ягуапэу къыддырагъэштагъ. Зэредгъэблэгъагъэхэр ялонэу сэ Джамбэчыне еджаплэм сыккы, ащ ипашэу Лышэ Люсэрэ сэрырэ тызэгъусэу Иофтхьабзэр зэрэзэшлотхыштымккэ тызэгъыгъ, — игушылэ лъегъэккылатэ Тхьаркьухом, — ыккы гухэлъэу зыфэдгъэуцужыгъагъэр дгъэцкылагъэ. Сыфэягъ зэгъунэгъу еджэптитлэм яклэлэеджаклохэр нэлуасэ зэфэхъунхэу, зэныбджэгъу хъунхэу. Иофтхьабзэр ккы зэхъум «Лэнэ лэшлоу» зыпэсыгъэхэм ар нафэ къышыхыгъ. Зыхэлэжьэгъэхэ Иофтхьабзэм ахэр агу етыгъэу тегушылэщтыгъэх. Иофтхьабзэр ухыгъэ хъугъэ еджэптитлэм яклэлэеджаклохэр агу рихъэу зыхэлэжьэгъэхэ адыгэ къашхэхэмккэ.

Зигугъу къэтшыгъэ еджэптитлэм нэмыкк Иофтхьабзэу ащызэшлуахыгъэхэм яхылагъэу бэ къэнтхын плъэккыштыр. Гушылэм пае, военнэ-патриотическэ плуныгъэм имазэ тегъэпсыкыгъэу Иофышхо ащызэшлуахыгъ. Илъэс еджэгъур зэрагъакошрэм даклоу социальнэ лъэныкъомккы Иофэу ашлэрэм къыкырагъэчирэп. Еджаплэм шызэхэщгъэ уплъэккынухэм клэлэеджэккы 18, зигъот мэккэ унэгъо 11 къыхеубыгъэх. Социальнэ педагогэу М. Гулак ягъусэу классхэм ялэшхъэтетхэр унагъохэмрэ клэлэеджаклохэмрэ адэжэ маклох.

Селом зигъот маккэу шыпсэухэрэр унэгъо 17 мэхъух, имыккыурэ унагъохэу зылыгъоштыгъэхэр зымылэжьхэр унэгъуи 6, клэлэцыкылубэ зэрысхэр унэгъо 20, аналэ зытырагъэтырэр зы унагъу. Хэбзэ гъэуцугъэу шылэхэр зыкукохэрэр клэлэеджаклохэм къахэмыккыныхэм пае еджаплэм ащызэшлуахырэ Иофтхьабзэхэм афэшхъафэу «Клэлэ лэахъохэмрэ законьмрэ» зыфиолэр клубым культурэм и Унэ Иоф шешлэ. Ащ амбулаториэм илофышлэхэр ягъусэхэу клэлэеджаклохэм апае зэдэгущылагъухэр шызэхашх.

Плуныгъэ Иофымккэ лъэныкъо пэпчэ мэхъанэшхо ил, ау клэух зыхэлэжьагъэу шытын фаер клэлэеджаклохэмрэ ахэм янэ-ятэхэмрэ, зыныбжэ хэккыотэгъэ нэжэ-лужхэм ыккы ныбжьыккэхэм, зыныбжэ иккыгъэхэм ыккы лэахъохэм янравственнэ культурэ, язэфыштыгъэккэхэм ятыкэ, агупытагъэ зыпкэ игъэуцогъэнхэр ары.

Намысымрэ шгъафитныгъэмрэ шлокл имылэу зэпхыгъэхэу шытых, шгъафшгъафэу ахэр шылэнхэ алъэккыштэп, сыда зыпкккэ намысыгъэ зыхэлъ зеккылаклэр къызышкырыкыларэр цыфым ежэ ышхъэккэ шгъафитэу рихъухэрэр ары. Фитыныгъэ зимылэ цыфыр цыфышлун е жьалымын ыльэккышт, ау цыфыгъэ зеккылаклэ ащ епллэгъулэн плъэккыштэп. Арышгъ, ищыкылагъэу зыщыхъурэм Сэфэр илофышлэхэм пытагъэккэ адэзеккы, ащ даклоуи лэшхъэтет цыфышлэ, илофшлэгъухэм, еджаплэм икклэеджаклохэм, ахэм янэ-ятэхэм зэрифэшлуашэу ащ шхъэккылафэ фашы, агъэлаплэ.

ШЭКИО Мур.

Сурэтым итыр: **Тхьаркьохь Сэфэр.**

ДЭГЪОУ РАГЪАДЖЭХ, ЦЫФЫШОУ АПИУХ

аттестацие зашлэхэм, еджаплэм идиректор Инатлэккэ апшэрэ категориэм иквалификации къыфагъэшьошагъ. Мыщ пыдзагъэу къэтлон Сэфэр бгъэм халххэрэ тамыгъэу «Почетный работник общего образования РФ» зыфиолэр, УФ-м ыккы АР-м гъэсэнэгъэмрэ шлэныгъэмрэккэ яминистерствэхэм шытхэу тхылхэр, Красногвардейскэ районым иадминистрაციерэ инародинэ депутатхэм я Советрэ ящитхэу тхылхэр къызэрэфагъэшьошагъэхэр.

Тхьаркьохь Сэфэр Красногвардейскэ районым иадминистрациие гъэсэнэгъэмккэ игъэорышлэн иколлегие, Адыгэ Республикэм иеджаплэхэм япашэхэм я Совет ахэт, народнэ депутатхэм ячылплэ Совет идепутат.

Сэфэр лэпэлэсэнэгъэ ин зылэккэ клэлэгъэадж, ипредметрэ ащккэ зэрэбгъэджэштхэмрэ дэгъоу ешлэх, илофшлэн ипедагогическэ-психологическэ лъапсэхэр куоу зэригъэшлэгъэх. Ащ икклэеджаклохэм военнизированны кроссымккэ район ыккы республикэ зэнэкьокьухэм хагъэунэфыкырэ чыплэхэр ащаубытых. Зисэнэхъат шлу зылэгъурэ клэлэгъэаджэм ригъэджагъэхэу еджаплэр къэзыухыгъэхэм ащыщыбэм дзэ къулыккы Иофым исэнэхъатхэр къыхахыгъэх.

Урысые егъэджэн политикэмккэ пшгъэрылб шгъафэу алгытэрэр цыфым, обществэм ыккы къэралыгъом яктуальнэ перспективнэ фэныкыныгъэхэм атегъэпсыкыгъэу гъэсэнэгъэ дэгъу къытккэ хъухыхэрэм ягъэгъотыгъэн зэрэфаер ары. Ар зэшлохыгъэным пае зигугъу къэтшырэ Большесидоровскэ гурыт еджаплэу N8-м икклэегъэаджэхэм илъэс еджэгъуккэ къэс пшгъэрылбхэр зыфагъэуцужыгъэх. Мыгъэ мэхъанэ иккы зэрэахэрэр еджэнымккэ ыккы ашхъэккэ хэхъоныгъэ ашыным агуклэ фэшагъэхэу клэлэеджаклохэр плугъэнхэр, ятворческэ амалхэм зыкъызылуагъэхыгъэныр, егъэджэнымрэ плуныгъэмрэккэ джырэ лъэхъаным дэзыгъэштэрэ шапхэхэм алъыккэгъэхъэгъэныр, нэмыккэхэри арых.

Еджаплэм икклэегъэаджэ куп хахъэ нэбгырэ 16. Нэмыккэу къэплон хъумэ, коллективыр иккы шышкызу кадрэхэмккэ зэтэгъэлсыхагъ, ащ ишлуагъэккэ егъэджэным къыдилыгъэрэ илъэоенишккы клэлэеджаклохэм гъэсэнэгъэ шарагъэгъотын алъэккы.

— Тикклэгъэаджэ 14-мэ апшэрэ ыккы нэбгыритлэм гурыт специальнэ гъэсэнэгъэхэр ялэх. Ахэм ащыщэу нэбгырэ 13-м илъэси 10-м къыщегъэжьагъэу илъэс 20-м къехъугъэу Иоф ашлэ, нэбгырихым апшэрэ, нэбгыритлэм апэрэ ыккы зы нэбгырэм ятлонэрэ категориерэ хэр ялэх, — илофшлэгъухэм арыгушхоу Тхьаркьохь Сэфэр къытело. — Арышгъ,

лэеджэккыитлэм гъэхъэгъэ дэгъухэр ашыгъэх, апэрэ чыплэр къафагъэшьошагъ, нэбгыри 9-мэ хагъэунэфыкырэ чыплэхэр аубытыгъэх. Гушылэм пае, адыгабзэмккэ А. Гулак ящэнэрэ чыплэр къыфагъэшьошагъ, урысыбзэмккэ А. Крупновым я 3-рэ чыплэр аубытыгъ, нэбгыритлэми яклэлэгъэаджэр Джамбулэе Ирин, тарихымккэ К. Высоцкаям апэрэ чыплэр, А. Русиным я 3-рэ чыплэр къыдахыгъ, яклэлэгъэаджэр Л. Ветриковар ары.

Экологиемккэ, биологиемккэ, чыо-псыр къэухъумэгъэнымккэ клэлэеджаклохэм яреспубликэ олимпиаду «Къжэмэ ядунэе хьалэмэт» зыфиолэрэм Анастасия Радевич хэлэжьагъ, ащ пае рэзэ тхылъ къыфагъэшьошагъ. Джащ фэдэу ар Межрегиональнэ олимпиадэм заочнэу физикэ-хысап олимпиадэм хэлэжьагъ ыккы призерым идиплом къыфагъэшьошагъ.

Клэлэцыкылу творчествэмккэ Урысые зэнэкьокьоу «Сиунагъу» зыфиолэрэм имуниципальнэ этап номинациеу «Изобразительная деятельность» анахъ дэгъуккэ цалгытагъэхэм ащыщых «Литературное творчество» зыфиолэрэмккэ я 9-рэ классым щеджэрэ М. Буйнякрэ я 6-рэ классым щеджэрэ А. Буйнякрэ. Мыхэм ялофшлагъэхэр региональнэ этапым хэлэжьэнхэу арагъэхыгъэх.

Клэлэеджаклохэм яспартакиадэ изачет хэхъанэу зэхашгъэгъэ спорт зэнэкьокьухэми еджаплэм спортым шыпылхэм хагъэунэфыкырэ чыплэхэр ащаубытыгъэх. Ахэм яклэлэгъэаджэр Н. Палий ары. Апэрэ чыплэр мини-футболымккэ клэлэлэахъохэм, я 2-рэ ыккы я 3-рэ чыплэхэр футболымккэ нахыккэ купымрэ гурыт купымрэ къыдахыгъэх. Джащ фэдэу я 3-рэ чыплэхэр баскетболымрэ атлетикэ псынклэмрэккэ аубытыгъэх.

Еджаплэм ипашэ зэрэхигъэунэфыкыгъэмккэ, еджэныи, зигугъу къэтшыгъэхэ Иофтхьабзэхэм адаклоу, шлыккэ зэфэшхъафхэмрэ амалхэмрэ къызыфагъэ-федэхъэ, шэн-хабзэ хъугъэ мэфэккхэри еджаплэм шгъошэ гъэнафагъэ ялэу шызэхашх.

— Хэгъэунэфыкылымэ сшлоигъу Иофтхьабзэ пстэуми ягъэхъабырынрэ язэхэщэнрэккэ классхэм ялэшхъэтетхэм алэ зэккэдзагъэу, зэдырагъаштэу Иоф зэрэшлэрэр, — ело Сэфэр. — Мэфэкк пэпчэ ехуулэу классхэм ягъэзетхэр чэзыу-чэзыоу къыдагъэккых. Мэфэкк гъэнафагъэм зыфагъэхъабыры зыхыккэ, классым илэшхъэтет пэпчэ ипшгъэдэккыжэ иккыккэ къыгурылозэ, клэлэеджаклохэр ащ къыхигъэлажэхъэзэ, а Иофтхьабзэм ирегъэккылын Иоф дешлэ.

Клэлэеджаклохэм япшгъэдэккыжэ нахъ зыкырагъэлэтынм пае дежурствэу

еджаплэм шахыштыгъэр, нахыпэм зэрэахыштыгъэм фэмыдэу, нэмыкк шлыккэклэ шызэхаштэу рагъэжьагъ. Гушылэм пае, класс пэпчэ игъоу фалэгъугъагъ тхьамафэм зы мафэ чэзыу-чэзыоу Иоф ашлэнэу. Ащ шлуагъэ къыхъэуи къычлэккыгъ. Дисциплинэр аукъуагъэмэ, еджэнымккэ ягъэхъагъэхэм язытет, нэмыккэхэмккэ къэбарыккэхэр къызэрыхъэхэрэ гъэзет блыпэ пэпчэ къыдагъэккы. Гъэзетым пае яшыккэгъэ къэбарыккэхэм апае чыжызу ккыжхэрэп, дежурствэр зыхырэ классым изэфэхъысыжхэр зыдитхэрэ тетрадыр мыщккэ агъэфедэ.

Джащ фэдэу еджаплэм щеджэхэрэм (я 5 — 11-рэ классхэр) яшгуашэккэ, ятеплэ-луплэ зыфэдэхэмккэ, зэреджэхэрэмккэ, дежурствэр зэрахырэмккэ, лэдэбныгъэ хэлъэу зэрэздэгущылагъэхэрэмккэ, еджаплэм шызэрахырэ Иофтхьабзэхэм зэрахэлажэхэрэмккэ зэнэкьокьухэр зэхашх. Анахъ дэгъоу еджэрэ клэлэеджаклохэм ямызакъоу анахъ шлэныгъэ дэгъу къэзыгъэлэгъэорэ классхэр къэгъэнэфэгъэнхэм илофыгъоу клэлэгъэаджэ коллективым зэрихъэрэм шлогъэ ин къеты клэлэеджаклохэр зэфэгумэккыжхэу шытынхэмккэ.

Иккыгъэ илъэсым клэуххэм язэфэхъысыжын зэккэ клэлэгъэаджэхэр хэлэжьагъэх. Мызыгъогу, ыпэрэмэ афэмыдэу, клэлэгъэаджэ пэпчэ Иофыгъо пстэумккы класс пэпчэ оценкэу фигъэуцугъэр плакатым къытыритхэщтыгъ. Клэуххэр зызэфэхъысыжхэм апэрэ чыплэр я 6-рэ классым фагъэшьошагъ, ащ илэшхъэтетыр Джамбулэе Ирин. Я 2-рэ чыплэр я 7-рэ классым, я 3-рэ чыплэр я 8 «а» классым клэлэгъэаджэ, ахэм ялэшхъэтетхэр Е. Апостоловар, И. Шевченкер арых.

Еджаплэм ипашэу Тхьаркьохь Сэфэр зэнэкьокьум шытеклогъэ классхэр Юрий Никулиным ыцлэ зыхырэ московскэ циркэу Мыекъуапэ зыгастрольхэр къышчыгъэлажэуштыгъэм ыгъэккылагъэх. Ащ фэшхъафэу я 5-рэ классым икклэеджаклохэр военнэ-патриотическэ плуныгъэм имазэ ехуулэу къуаджэхэу Джамбэчынерэ Хьакурынэхъаблэрэ ямузейхэм ащэгъагъэх.

Шылэныгъэм къызэригъэлэагъорэмккэ, клэлэцыкылухэм гухэлъ гъэнафагъэ афэгъэуцугъэн фае ахэм зыгорэ къызыдагъэхъумэ ашлоигъоу фэбэнэнхэм пае. Мыщккэ анахъ мэхъанэ зилэр егъэджэн-плуныгъэм шлуагъэ къытэу, клэгъэгъушлэхэу шытынхэр ары.

— Иофтхьабзэхэу зэхэтшагъэхэм ащыщэу тлур хэгъэунэфыкылымэ сшлоигъуагъ, — ело Сэфэр. — Ахэр мэзаем и 23-м — Урысыем идзэхэм я Мафэ фэгъэхыгъэ литературнэ-музыкальнэ композициеу «Сабынгъо тилагъэп, тэ заом тыкыхэккыгъ» зыфиолэр ыккы гъэтхэпэм

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ И КЪЭРАЛЫГЪО СОВЕТ — ХАСЭМ ИКОМИТЕТХЭМ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм зичэ-зыу зэхэсыгъоу илэщтым зыфагъэхьагъэр, ащ икомитетхэр ахэплъагъэх Парламентым изэхэсыгъо халъхьагът закон-проектхэм, нэмыкI Иофыгъохэм ыкIи ифэшъошэ унашгъохэр ашыгъэх.

Хэбзэи хъу хъуанымкIэ, законностымкIэ ыкIи чыплэ зыгъэ Иорышгъэныи ИофыгъохэмкIэ Комитетым (тхьаматэр Г. Я. Орлова) хэтхэр хэплъагъэх Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэлюкIэ ФедерациемкIэ и Советрэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ федеральнэ хэбзэи хъуанымкIэ Иофшэныи зэрэздэлгъэжыгъэхэм ехылыгъэ Зэзэгъыныгъэу зэдэшъыгъэх ипроект.

Джы зэрэщыгъымкIэ, Урысые Федерацием исубъект 42-р ащ фэдэ зэзэгъыныгъэхэм акIэтхэгъах. Зэзэгъыныгъэ зэдэшъыгъэныи ищыкIагъэ къэзышгъэр Федерацием исубъектхэмрэ Гупчэмрэ хэбзэи хъуанымкIэ хэбзэи хъуанымкIэ кIуачIэу агъэлажыгъэрэм гъэорышIэн нэ-шанэ хэлъхьагъэн зэрэфаер ары.

Федеральнэ хэбзэи хъуанымкIэ Иофшэныи иконцепциехэм ащыкIахъу гъэпсыгъэу Зэзэгъыныгъэр гухэлъ гъэнэфагъэм телъытагъ. Къэралыгъо Думэр хэлъгъэным пачыплэ парламентариехэм ацIкIэ ФедерациемкIэ Советыр зэкIэм зыдырагъэштэрэ законодательнэ актхэм кIэщакIо афэхъуэ зышъыгът.

Бюджет-финанс, хэбзэлахъыкIи экономикэ политикэмкIэ Комитетыр (тхьаматэр Р. С. Мыгу) хэплъагъ Адыгэ Республикэм изаконопроектэу «Адыгэ Республикэм 2010-рэ ильэсымкIэ ыкIи план палъэу 2011-рэ ыкIи 2012-рэ ильэсхэмкIэ иреспубликэ бюджет ехылыгъ» зыфилоу апэрэ еджэгъум телъытагъэм. Ащ кIэщакIо фэхъугъ Адыгэ Республикэм и Президент.

Зэхэсыгъом зэрэщыгъэуна-фыкIыгъэмкIэ, финанс амалхэр гъэкIэжыгъэу зэрэгъэпсыгъэхэм диштэу республикэ бюджетым ипроект ыкIи прогнозхэр зыгъэнэфэрэ лъэныгъохэр зэхэгъуоцогъэнхэ фаеу хъугъэ.

Адыгэ Республикэм и Уплъэ-кIу-лътгъэ палатэ къэлыгътэнэу ышIыгъэхэр къыдалыгътэхэзэ, 2010-рэ ильэсым чыплэ кышхьагъыгъыгът фэдэхэу проектым ыгъэнафэщыгъэхэр сомэ миллион 81-рэ мин 117,8-кIэ нахъыбэ шыгъэнхэр комитетым хэтхэм игъоу алъэгъугъ. Ащ дыкIыгъоу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэм япредложениехэм атегъэпсыкIыгъэу муниципальнэ образованиехэм ябюджетхэм зэпэщэныгъэ ахэлъхьагъэным пачыплэхэм социальнэ мэхъанэ зилэ Иофыгъохэр ащызэшIохыгъэнхэм фэшI сомэ миллион 78-рэ бюджетым къышъыгъыгътэгъэн, джащ фэдэу Адыгэ Республикэм 2010-рэ ильэсымкIэ иреспубликэ бюджет ыгъэнэфэрэ къэралыгъо инвестициехэр сомэ миллион 286-рэ мин 693-м нэгъэсыгъэнхэ фаеу агъэнэфэгъ.

Зэхэуытагъэу пштэн хъумэ, Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет зэкIэ фэдэу къышъыгъыгът сомэ миллион 7-рэ миллион 269-рэ мин 397,7-у, ащ щыщэу сомэ миллион 4-рэ миллион 314-рэ мин 154,2-р федеральнэ бюджетым къыкIыгътэу; зэкIэ хъарджхэр сомэ миллион 7-рэ миллион 694-рэ мин 760,3-у; республикэ бюджетым къышъыкIэрэр сомэ миллион 425-рэ мин 362,6-у е зэкIамыгъэкIожыгът мылькIоу республикэ бюджетым къышъыкIэ хъанэу аухэсыгъэр хэмытэу, Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет зэкIэ ифэдэхэм япроцент 14,8-у хэсыгъэнэу комитетым хэтхэм игъоу алъэгъугъ.

Адыгэ Республикэм изаконопроектэу «Адыгэ Республикэм исоциальнэ-экономикэ хэхъоныгъэхэм я Стратегиехэу 2025-рэ ильэсым лъыгъэсэрэм ехылыгъ» зыфилоу пIэлъэ чыжъэм къыкIоцI республикэм ихэхъоныгъэхэмкIэ апэ игъэ-шыгъэн фэе лъэныгъохэр егъэнафэх ыкIи отраслэхэм ателъыгъгъэ комплекснэ программэхэр штэгъэнхэм ахэр лъапсэ фэшIыгъэнхэ фае.

Законопроектэу «ШIокI зымылэ медицинэ страхованиемкIэ Адыгэ республикэ фонд-дым 2010-рэ ильэсымкIэ ыкIи план палъэу 2011-рэ ыкIи

2012-рэ ильэсхэмкIэ ибюджет ехылыгъ» зыфилоу апэрэ еджэгъум тегъэпсыкIыгъэм псауныгъэр къэухъумэгъэным, физическэ культурэм ыкIи спортым тызыхэт ильэсым ельыгъгъэмэ, проценти 8,4-кIэ нахъыбэу, 2010-рэ ильэсым сомэ 1 миллиардрэ миллион 310-рэ мин 647,8-рэ апэлухъанэу егъэнафэ.

Джащ фэдэу амбулаторнэ Iэпылэгъум пачыплэ хъарджхэм сомэ миллион 53-рэ мин 686-рэ апэлугъэхъагът. Ар 2009-рэ ильэс бюджетым ыгъэнафэщыгъэм проценти 2,3-кIэ нахъыб.

ОМС-м ибазовэ программэ тегъэпсыкIыгъэу шIокI зымылэ медицинэ страхованиемкIэ чыплэ программэр гъэцкIэжыгъэным сомэ 1 миллиардрэ миллион 256-рэ мин 961,8-рэ пэлугъэхъагът. Ари 2009-рэ ильэс бюджетым проценти 9,7-кIэ нахъыб.

ЗыгорэкIэ зэмыжэгъэхэ къыныгъо горэхэр къыкIокIэхэмэ шIокI зымылэ медицинэ страхованиемкIэ чыплэ программэм пэлугъэхъэгъэным фэшI Адыгэ Республикэм ишъолъыр шIокI зымылэ медицинэ страхованием зыпкытыныгъэ хэлъэу мылькIу пэлугъэхъагъэным пачыплэ, Фондым шапхъэхэм атегъэпсыкIыгъэу запасэу 2010-рэ ильэсым илэщтыр сомэ миллион 38-рэ мин 361-у агъэнэфэгъ. Тызыхэт ильэсым къыдылгъыгъэр запасым ар проценти 8,6-кIэ нахъыб.

ПсэолъэшIыныи, транспортмкIэ, связымкIэ ыкIи ЖКХ-мкIэ Комитетыр (тхьаматэр А. А. Шъхъалахъо) хэплъагъ Федеральнэ законэу «Унэ-коммунальнэ хъызмэтым щыкIорэ реформэхэм Iэпылэгъу афэхъугъэныи Фондым ехылыгъ» зыфилоу тиреспубликэ зэрэщыгъэжыгъэр ехылыгъгъэ къэбарэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет къышхьагъэзыгъыгъэм.

2008-рэ ильэсым чыплэ бюджетхэм мылькIоу халъхьагъэр зэрэдыхэтэу, квартирабэу зэхэт унэхэр капиталнэу гъэцкIэжыгъэным сомэ миллион 364-рэ мин 318,9-рэ пэлугъэхъагъ. Ащ щыщэу ЖКХ-м Iэпылэгъу фэхъугъэныи Фондым къышхьагъэр

сомэ миллион 259-рэ мин 404,2-рэ, Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет имылькIоу халъхьагъэр сомэ миллион 48-рэ мин 440,8-рэ, чыплэ бюджетхэм мылькIоу пэлугъэхъагъэр сомэ миллион 38-рэ мин 257,9-рэ, цIыфхэм халъхьагъэр сомэ миллион 18-рэ мин 216-рэ.

Республикэ программэхэр гъэцкIэжыгъэным тегъэпсыкIыгъэу 2008 — 2009-рэ ильэсхэм квартирабэу зэхэт унэ 288-у квадратнэ метрэ мин 695,4-рэ хъухэрэр ыкIи нэгъы-рэ мин 30,2-рэ зыщыпсэхэрэр капиталнэу агъэцкIэжыгъэх.

Квартирабэу зэхэт унэхэр капиталнэу гъэцкIэжыгъэным пэлугъэхъагъэным пачыплэ 2009-рэ ильэсым Фондым сомэ миллион 227,7-рэ республикэм къыфитIуныгъ.

Комитетым хэтхэм унашгъо ашыгъ депутатхэр егъэдэлугъэнхэм пачыплэ къэбарыр Парламентым изичэзыу зэхэсыгъо къышхьагъэжыгъэнэу.

Социальнэ политикэмкIэ, псауныгъэр къэухъумэгъэныи ыкIи ветеранхэм яИофыгъохэмкIэ Комитетым (тхьаматэр Т. М. Петрова) хэтхэр ахэплъагъэх Адыгэ Республикэм изаконхэм япроектхэу «Адыгэ Республикэм и Законэу «Чернобыльскэ АЭС-м къышхьагъэжыгъэ тхьамыкIагъом къытыгъэ радиациер зылыгъэсыгъэ граждан куп зырызхэу Адыгэ Республикэм щыпсэхэрэм ыкIи ахэм яунагъохэм ильэс къэс ахъщэ ятыгъэным ехылыгъ» зыфилоу ия 2-рэ статья зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфилоу ыкIи «Адыгэ Республикэм и Законэу «Челябинскэ хэкум итыгъэ производственнэ объединениеу «Маяк» зыфилоу къышхьагъэжыгъэ аварием къытыгъэ радиациер зылыгъэсыгъэ граждан куп зырызхэу Адыгэ Республикэм щыпсэхэрэм ильэс къэс ахъщэ ятыгъэным ехылыгъ» зыфилоу зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфилоу.

Мы законопроектхэр фэгъэхьыгъэх Чернобыльскэ АЭС-м ыкIи Челябинскэ хэкум итыгъэ производственнэ объединениеу «Маяк» зыфилоу къащы-хъугъэжыгъэ авариехэм къагыгъэ

радиациер зылыгъэсыгъэхэу ыкIи сэкъат хъухи зидунай зыхъожыгъэхэм яунагъохэм ащыщхэу тиреспубликэ щыпсэхэрэм социальнэ Iэпылэгъу ятыгъэным.

Законопроектхэм ахэплъэгъэ пстэуми къазэрэдырагъэштагъэр Адыгэ Республикэм щыпсэхэрэм алъэныгъокIэ ахэм социальнэ мэхъанэ зэрэжыгъэ кышхьагъыгът, комитетым хэтхэм игъоу алъэгъугъ а законопроектхэр Парламентым изэхэсыгъо еджэгъуитIуныи щыш-тэгъэнхэр ары.

КультурэмкIэ, спортымкIэ, СМИ-мкIэ ыкIи общественнэ организациехэм Иоф адэшIэгъэныи Комитетым (тхьаматэр Е. И. Салов) хэтхэр тегушылагъэх Адыгэ Республикэм изакон ипроектэу «Адыгэ Республикэм и Законэу «Культурэ кIэным иобъектхэм (тарихьым ыкIи культу-рэм ясаугъэтхэм) яхылыгъ» зыфилоу зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфилоу.

Культурэ кIэным иобъектхэу Адыгэ Республикэм итхэр агъэкIодыныгъэм, джащ фэдэу научнэ осэ ин зилэ къэбархэу ыкIи пкыгъэхэу тарихь-культу-рэм мэхъанэ зилэхэр чIэнагъэ хъунхэм ящынагъо зэрэщыгъэ къыдалыгътэхэзэ, мы законопроектмкIэ культурэ кIэным иобъектхэр къэгъэжыгъэныгъэ, гъэфедэгъэнхэм, популяризацияе шIыгъэнхэм ыкIи къэралыгъом къыухъумэхэу гъэпсыгъэнхэм алъэныгъокIэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет ифитыныгъэхэм ахагъахэу, зифэшъошэ законодательнэ актым тегъэпсыкIыгъэу культурэ кIэным иобъектхэу (тарихьым ыкIи культурэм ясаугъэтхэу) региональнэ мэхъанэ зилэхэм яспикэ зэхигъэуоцон фитэу агъэпсы. Мы законопроектмкIэ ишIуагъэкIэ правовой статусэу «культурэ кIэным иобъектэу республикэ мэхъанэ зилэхэр» зыфилоу афаусзэ, культурэ кIэным иобъектхэр зэрифэшъуашэм тегъэпсыкIыгъэу къэухъумагъэхэу гъэпсыгъэшт.

Адыгэ Республикэм и
Къэралыгъо Совет — Хасэм
ипресс-кIулыкIу

КIЭЛЭГЪАДЖЭХЭР ЯГУПШЫСЭХЭМКIЭ ЗЭДЭГОЩАГЪЭХ

Сэнэхъатхэм зышхьагъэхэр Адыгэ республикэ институтым «КIэлэгъаджэхэм ягупшысэхэр» зыфилоу фестиваль шэклогъум и 5-м шыкIуагъ. Ащ кIэщакIо фэхъугъэх «Ильэсым иКIэлэгъадж» зыфилоу клубым хэт кIэлэгъаджэхэмрэ тапэкIэ зигугъу къэтшыгъэ институтымрэ. Ильэс зэфэшъхьафхэм къакоцI лъэпкэ проек-тэу «Гъэсэнэгъ» зыфилоу къыды-хэлъытагъэу зэхашэгъэ зэнэкъо-хэм текIоныгъэхэр къышхьагъэхэу кIэлэгъаджэхэм мастер классхэр

мышъыкIыгъэх, ягупшысэхэмкIэ яИофышIэгъухэм адэгощагъэх.

Апэрэу зэхашэгъэ фестивалыр сек-цияе зэфэшъхьафхэу зтеуыгъагъ. Ахэр хысапым, адыгабзэм, тарихьым, фи-зикэм, химием, биологием, урысыбзэм ыкIи инджылызыбзэм яурукхэр арых. ЗэхашакIохэм пшъэрэлы шъхьалэу зыфагъэуцужыгъэр республикэм иКIэлэгъаджэхэм методическэ Iэ-пылэгъу ягъэгъотыгъэныр, ахэм япро-фессиональнэ ИофшIэн инновациехэм алъэныгъокIэ хэхъоныгъэхэр ышIынхэр ары. Республикэм иКIэлэгъаджэ пэрыг-т

хэу зэнэкъо-хэу зэфэшъхьафхэм текIоныгъэхэр къащыдзыхыгъэхэм егъэджен системэм кIэу хэплъхьа-шъуыгътхэм, екIоллэ амалэу ахэм къа-фэгъотыныгъэныгъэхэм фестивалым къэкIоллагъэхэр ашагъэгъозагъэх.

ПэнэжыкIэ гурит еджапIэу N 1-м адыгабзэмрэ литературэмрэ кIэ-лэгъаджэу Нэныжэ Зурыет адыга-бзэм исекцияе мастер класс къышхьагъэ. Лъэпкэ проектэу «Гъэсэнэгъэм» къыдыхэлъытагъэу ныдэлъфыбзэм иКIэлэгъаджэхэм азыфагу ильэс зэ-фэшъхьафхэм щызэхашэгъэ зэнэкъо-

хэу ащ текIоныгъэхэр къащыди-хыгъ. Фестивалым адыгабзэмрэ ли-тературэмрэ ыкIи урысыбзэмрэ лите-ратурэмрэ яурукхэм технологикIэу ащыбгъэфедэн плъэкIыгътхэмкIэ про-ектхэр къышхьагъэжыгъагъэх. Джащ фэдэу мастер классэу «Зэкъошныгъ» зыфилоу къытыгъ. Урысхэмрэ адыгэ-хэмрэ азыфагу зэкъошныгъэу ильыр-тиадыгъ тхакIохэм яусэхэмкIэ къыгъэ-шъыпкIэжыгъэ, Зурыет къэгушылагъ. Ахэм ащыщэу Жэнэ Къырымызэ иусэу «Тыпфэраз, Урысыер» зыфило-рэр щысэу къышхьагъ.

ДАУТЭ Анжел.

Искусствэмрэ ныбжьыкIэхэмрэ

Тиорэди, тишъуаши къыхагъэщых

Я Х-рэ Дунэе фестивалэу «Хрустальная магнолиер» Шъачэ шыкIуагъ. Адыгэ Республикэм иныбжьыкIэхэр ащ зэрэ-хэлэжьагъэхэм кыте-гушылэнэу телъэлугъ Адыгеим лъэпкъ культурэмкIэ и Гупчэ идиректор игуадзэу Шъхэлэхъо Светланэ.

— Апэрэ фестивалым кытше-гъэжьагъэу Адыгэ Республикэм иныбжьыкIэхэр фестивалым чанэу хэлэжьэх, — еIо Светланэ. — ХагъэунэфыкIыр чыпIэхэр кыдамыхэу тикIалэхэм зыкIи ядэжъ къагъэзэжьыгъэп.

— **Светлан, Шъачэ шыкIуагъ Дунэе фестивалым ушы-лагъ. Зэгъэпхъэхэм сыда анахъу къахэбгъэщырэр?**

— Дунэе фестивалым зеу-шъомбгъу. НахыпэкIэ ордэио-хэмрэ къэшыуакохэмрэ шызэ-нэкъокъуштыгъэх. Искусствэм илгъэныкIохэр агъэфедэхэзэ, сурэтышIхэм ялофшIагъэ, лъэхъаным диштэу ныбжьыкIэмэ зызэ-рафатэрэр, лъэпкъ шъуашэхэр къагъэлъэгъуагъэх.

— **Хэта уасэ афэзышIы-гъэр?**

— Урысыемрэ Адыгеимрэ культурэмкIэ язаслуженнэ Iофы-шIэу Григорий Гиберт жюри-ипащэм ащыщыгъ. Культурэмрэ искусствэмрэкIэ апшъэрэ еджапIэу Краснодар дэтым ар икIэлэегъадж. Никас Сафроновым сурэтышIхэм ялофшIагъэ зэфихысыжыгъ. Евгений Орловыр мылбукIэ IэпыIэгъу къа-фхъугъ.

— **ХагъэунэфыкIыр чыпIэхэр кыдэзыхырэмэ фэгъэкIот-тэнхэр афашIа?**

— Дунэе фестивалыр зы илгъэ-сым кыкIоцI Iогъогогъо зэха-щэу плыгъэ хъушт. ЗэхэщакIомэ къыхагъэщырэ ныбжьыкIэхэм ащыщхэр США-м шыкIорэ Ду-

Шъхэлэхъо Светлан.

нэе кIэух фестивалым хагъэла-жъэх.

— **Адыгеим шыщхэу шыт-хъуцIэхэр кыдэзыхыгъэхэм ацIэ кытфелоба.**

— ИскусствэхэмкIэ Адыгэ республикэ кIэлэцыкIу еджапIэм чIэсэу Кучмэз Элинэ Мыекъопэ районымкIэ Краснооктябрьскэ гурыт еджапIэм щеджэ. Апэрэ степень зилэ Дипломыр, Хрустальнэ тандж фыжыр, «Лъэпкъ шъошэ анахъ дэгъу» зыфилорэ шIухъафтыныр Кучмэз Элинэ кыфагъэшъошагъэх. Джарымэ Аллэ ригъэджэрэ пшъэшъэжы-ем Дунэе фестивалым ащ фэдиз шытхъуцIэ кыдэзыхыгъэхэм фэшI тигъэгъушIуагъ.

— **Элинэ нэмыкIэу хэта тиньбжьыкIэмэ къахэбгъэщы-пшIоигъор?**

— Шэуджэн районым кыкIы-гъэ ХъазэщыкIэ Мосэ апэрэ степе-нь зилэ Дипломыр кыфагъэ-шъошагъ. Фестивалым илауре-атых, я II-рэ степень зилэ Дип-

ломхэр къахыгъэх ЗекIогъу Рус-ланрэ Ангелина Касумовамрэ. Р. ЗекIогъум ипащэр Шэуджэн районым культурэмкIэ иIофышIэу Надежда Берестоваяр ары. Ангелина Касумовар зыгъасэрэр Полина Алексанян, Мыекъопэ район. «Мисс очарованиер» Ана-стасия Папулэ кыхыгъ. «Лъэпкъ шъошэ анахъ дэгъу» зы-филорэр ХъазэщыкIэ Мосэ кы-фагъэшъошагъ.

— **Адыгэ шъуашэм идэхагъэ республикэм иныбжьыкIэхэм Дунэе фестивалым кыдэзыхыгъэхэр, шытхъуцIэхэр кыдэзыхыгъэхэр тигуанэ. Адыгэ ордэири Шъачэ шыкIуа-гъэба?**

— ХъазэщыкIэ Мосэ Кучмэз Элини адыгэ ордэхэр къаIуагъэх. КъумпIыл Къадырбэч игушы-Iэм атыхыгъэу АндзэрэкIэ Чес-лав йусыгъэ ордэу Адыгеим ф-гъэхыгъэр Кучмэз Элинэ мэкъэ дахэкIэ кызыхедзэм залым чIэ-хэр Iэгъу фытеуагъэх.

— **Дунэе фестивалым шъу-хэлэжьэныр кIин кышIу-щыхыгъа?**

— КъызгурэIо упчIэр зыфэ-гъэхыгъэр. Республикэм шы-кIогъэ фестивалхэм ащыте-кIуагъэхэр арых Шъачэ дгъэ-кIуагъэхэр. АР-м культурэмкIэ и Министерствэ а ныбжьыкIэхэм ящыкIэгъэшт ахъшэр къари-тыгъ. Искусствэм илгъэныкIэ зэ-фэшъафхэмкIэ фестивалэу Шъачэ шыкIагъэм хэлэжьагъэхэм нэмыкI хэкIыпIэхэри къафэ-дгъотыгъэх. ЗишIуагъэ кытэзы-гъэкIыгъэхэр тхъагъэпсэх.

ТизэIуагъэу гъэшIэгъонхэр

Кучмэз Элинэ республикэ фе-стивалхэм ахэлэжьэу зэп зэрэ-тлэгъугъэр. Бзэхэр зыщызэра-гъэшIэрэ Гупчэу «Активым» адыгабзэр шекIу. Шыгъушэ Аидэ икIэлэегъаджэу бзэм ишъэфхэм зашегъэгъуазэ. Тхъа-бысым Умарэ, АндзэрэкIэ Чес-лав, фэшъаф адыгэ композит-торхэм яорэдхэр къелох. Пшы-нэмрэ пианинэмрэ апыщагъ, ау сэнэхъатэу кыыхы шIоигъор искусствэм епхыгъэп — прокур-ор хъунэу фай.

Кучмэз Элинэ зэдэгъушIэгъоу дытиIагъэр «Адыгэ макъэм» кыхэтыуыт.

Кучмэз Элин.

Атлетикэ онтэгъур. Урысыем изэнэкъокъу

Иухъазырыныгъэ хегъахъо

Урысые Федерацием атлетикэ онтэгъумкIэ изэнэкъокъухэу Казань шыкIуагъэмэ 1991-рэ илгъэсым ыкIи ащ юж къэхъугъэхэр шызэIуагъэх. Адыгэ Республикэм икIэлэцыкIу-ныбжьыкIэ спорт еджапIэ зы-щызыгъэсэрэ Родион Бочковым яплэнэрэ чыпIэр кыфагъэшъошагъ. Урысыем спортымкIэ имастер хъунымкIэ шапхэхэр апэрэу ригъэкъугъэх.

Адыгеим ибатыр Инэм дэт гурыт еджапIэм икIэлэ-еджакIу. СпортымкIэ дунэе класс зилэ мастерэу Роман Казаковым егъасэ, килограмм 94-м нэс къэзы-щэчырэмэ якуп хэт кIалэмэ Р. Бочковыр янэкъокъугъ. ТIоштэгъукIэ килограмм 310-рэ (135+175) тибатыр кыIэтыгъ. Ящэнэрэ чыпIэр зыфагъэшъошэгъэ спорт-смеными джащ фэдиз кы-Iэтыгъэр, ау Р. Бочковыр тIэклэу нахъ онтэгъоу зэрэ-

щытым фэшI яплэнэрэ чы-пIэр кыфагъэшъошагъ.

Кошхъаблэ шыщ кIэлэ-еджакIоу Езыгу Азэма-т кг 56-рэ къэзыщэчырэмэ якуп хэтэу яблэнэрэ чы-пIэр кыдихыгъ. Урысыем спортымкIэ имастер хъу-нымкIэ кандидатым ишап-хэхэр ригъэкъугъэх. Тре-нерэу ащ иIэр СэнащыкIэ Адам. Мыекъопэ спорт-сменэу Николай Мажори-ныр, кг 77-рэ, яенэрэ хъу-гъэ, ащи спортым има-

стерынымкIэ кандидатым ишапхэхэр кыгъэлъэ-гъуагъэх. Тренерэу Денис Вороновым егъасэ Н. Ма-жориныр.

— Мы илгъэсым Урысые Федерацием икIэлэ-еджакIомэ яспартакиадэу Пензэ шыкIуагъэм Родион Бочковым апэрэ чыпIэр кышIыдихыгъ, — къелуа-тэ РСФСР-м изаслуженнэ тренерэу, АР-м атлетикэ онтэгъумкIэ икIэлэцыкIу-ныбжьыкIэ спорт еджа-пIэ идиректорэу Хъуажэ Мэджидэ. — Родион Ка-зань зыщянэкъокъум Пен-зэ кышIыдихыгъэм килограмм 20 хигъэхъуагъ. Исэнаушыгъэ кыдэзыхыгъэ-Iуихыштым спортсмен ныбжьыкIэр ишъыпкъэу пыл, хэгъэгум инэмыкIырэ зэнэкъокъухэм ахэдгъэлэ-жъэнэу тэгъэхъазыры.

ТекIоныгъипшI кыдихыгъ

Шашкэ ешIэнымкIэ Мыекъуапэ изэл-хыгъэ зэнэкъокъухэм спортымкIэ ду-нэе класс зилэ мастерэу Сергей Баба-ян апэрэ чыпIэр къащыдихыгъ. Къа-лэм иадминистрации физкультурэмрэ спортымрэкIэ иотдел зэхэщэн Iофхэр дэгъоу ыгъэцэкIагъэхэу кытиIуагъ зэ-нэкъокъумэ ясудья шъхъалэу Николай Дмитриевым.

ЕшIэгъу 11-у Сергей Бабаян иIагъэм шыщэу 10-м текIоныгъэр къащыдихыгъ. Спортым имастерынымкIэ кандидатэу Федор Шибаевым ятIонэрэ чыпIэр фагъэшъошагъ. Очкоуи 9 ащ ригъэкъугъэр. С. Бабаянрэ Ф. Шибаевымрэ зэфэдэу зедешIагъэх. Иван Затяминым очкоуи 7,5-рэ иIэу ящэнэрэ чыпIэр ыхыгъ.

ХагъэунэфыкIыр чыпIэхэр кыдэзыхыгъэ-мэ шытхъу тхылъхэр, шIухъафтынхэр араты-жыгъэх.

Къалэу Мыекъуапэ игурыт еджапIэу N 11-м икIэлэегъаджэхэр, я 10-б классым исхэр лъэ-шэу гухэкI ащыхъоу мы классым щеджэрэ Лэу Лэуркъан фэтхъаусыхэх ятэу Лэу Мурат Хъа-санэ ыкъом идунай зэрихъожыгъэм фэшI.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

КыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ IофхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилгъэп-
къэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет

**Редактор
шъхъалэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редакциер
зыдэшIэр:**

385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:

приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхъалэм
иагъэрэ

гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыж зы-
хырэ секретары:

52-16-77.
E-mail:

adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхъаты-
гъэр:**

Урысые Федерацием
хэутын IофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлъы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыпIэ гъэлоры-
шIапI, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым кыхиу-
тыхэрэм мышъып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмкIэ къэзыт-
хыгъэхэм пшъэдэ-
кIыж ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым шылажэхэр-
рэмрэ яеплкъыкIэ
зэтемыфэн ылгъэ-
кIышт. Гъэзет-
еджэхэм кыт-
фагъэхырэ тхы-
гъэхэр зэхэтыф-
хэрэп ыкIи къэ-
зытхыгъэхэм
аIэкIэдгъэхъа-
жыхэрэп.

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр

5675

Индексхэр

52161

52162

Зак. 4042

Хэутыным

узшыкIэтхэнэу шыт

уахътэр

Сыхъатыр 18.00

ЗыщыкIэтхэгъэхэ

уахътэр

Сыхъатыр 18.00

НэкIубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр ЕМТIЛЪ Нурбий.